

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av elmarknadslagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att till elmarknadslagen skall fogas ett nytt kapitel, som gäller elmarknadsavtal. Kapitlet skall innehålla centrala bestämmelser om anslutning till elnätet, ingående, ändring och uppsägning av avtal som gäller den nättjänst och elförsäljning som elöverföringen förutsätter samt om avtalsbrott som distributionsnätsinnehavaren och minutförsäljaren av el samt kunden har gjort sig skyldiga till och påföljderna av dessa. De centrala principer som ingår i handels- och industriministeriets nuvarande anslutningsvillkor och elförsäljningsvillkor föreslås bli förflyttade till lagen. Samtidigt skall ministeriets rätt att besluta om avtalsvillkoren slopas. Enligt vad som föreslås skall avtalsvillkoren eller priserna få ändras ensidigt endast på de grunder som specificeras i avtalet eller lagen. Abonnenten

skall bl.a. ha rätt till ett prisavdrag när distributionsnätsinnehavaren dröjer med att koppla anslutningen. En elförbrukare skall kunna få en standardersättning till följd av avbrott i elleveransen, utom ifall avbrottet är ringa. Vem som är ansvarig part i de olika avtalsförhållandena definieras också. Från de bestämmelser som föreslås skall avvikelser inte kunna göras genom avtal till nackdel för en konsument. I övriga avtalsförhållanden skall bestämmelserna i regel vara dispositiva.

Avsikten är att lagen skall träda i kraft senast vid ingången av år 2000.

De anslutningsvillkor och elförsäljningsvillkor som ingår i handels- och industriministeriets beslut skall kunna användas ännu under två år efter att lagen har trätt i kraft.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sida		Sida
PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1	3.2. Bestämmelser om ingående, ändring och uppsägning av avtal	10
INNEHÅLLSFÖRTECKNING ..	2	3.3. Distributionsnätinnehavarens och elförsäljarens avtalsbrott och påföljderna av dem	11
ALLMÄN MOTIVERING	3	3.4. Elanvändarens avtalsbrott och påföljderna av dem	12
1. Nuläge	3	4. Propositionens verkningar	12
1.1. Lagstiftning	3	4.1. Ekonomiska verkningar	12
Elmarknadslagen	3	4.2. Verkningar i fråga om organisation	13
Konsumentskyddslagen	3	5. Beredningen av propositionen	13
Produktansvarslagen	4	5.1. Beredningsskeden och beredningsmaterial ..	13
Elsäkerhetslagen	4	5.2. Remissutlåtanden	13
Handels- och industriministeriets beslut om anslutningsvillkor och elförsäljningsvillkor ..	5	DETALJMOTIVERING	14
Praxis — elmarknadsavtal	5	1. Motiveringar till lagförslaget	14
1.2. Den internationella utvecklingen och lagstiftningen i vissa andra länder	6	2. Ikraftträdande	31
Allmänt	6	3. Lagstiftningsordning	32
Norge	6	LAGFÖRSLAG	33
Sverige	7	BILAGA	39
England och Wales	7	Parallelltext	39
Europeiska unionen	7		
1.3. Bedömning av nuläget	8		
2. Propositionens mål	9		
3. Förslag till revidering	9		
3.1. Förslagets uppbyggnad och bestämmelsernas tillämpningsområde	9		

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

1.1. Lagstiftning

Elmarknadslagen

Elmarknadslagen (386/1995) trädde i kraft den 1 juni 1995. De centrala principerna i lagen är att produktionen och försäljningen av samt utrikeshandeln med el släpps fria för konkurrens samt att nätinnehavaren behåller sin regionala ensamrätt till nätverksamheten. För tillsynen över elmarknaden och för främjandet av verksamheten på den har ett sakkunnigämbetsverk, elmarknadscentralen, grundats. Både nätinnehavarna och de elförsäljare som har dominerande ställning på marknaden i förhållande till småkunderna har i lagen getts vissa förpliktelser: anslutnings-, överförings- och leveransskyldighet. Jämfört med den tidigare situationen är överföringsskyldigheten den största ändringen. Den innebär att nätinnehavaren förpliktas att på skäliga villkor i sitt nät överföra el oberoende av vem som äger den.

Med stöd av elmarknadslagen har ett beslut av handels- och industriministeriet om anslutningsvillkor och elförsäljningsvillkor (781/1995) utfärdats. I anslutningsvillkoren fastslås distributionsnätinnehavarens och kundens rättigheter och skyldigheter vad gäller anslutandet till distributionsnätet. I elförsäljningsvillkoren fastställs säljarens och kundens rättigheter och skyldigheter i fråga om elförsäljningen. Nämda villkor tillämpas när kundens anslutning har en nominell spänning på högst 20 kilovolt, d.v.s. i praktiken tillämpas villkoren på de avtal som ingås med små elförbrukare. I fråga om konsumentskyddet är läget idag detsamma som under den tid då föregångaren till elmarknadslagen, ellagen (319/1979) gällde. Då utfärdades också allmänna elleveransvillkor (handels- och industriministeriets beslut 479/1980) med stöd av lagen.

Vissa centrala bestämmelser i elmarknads-

lagen, i synnerhet överföringsskyldigheten, trädde i kraft stegvis. Lagens ikraftträdande innebar i början att konkurrensen släpptes fri endast för stora elanvändare. De kunder som inte nådde upp till den effektgräns på 500 kilowatt om vilken bestäms i elmarknadsförordningen (518/1995) – i praktiken småföretagen och alla konsumenter – stod fram till början av år 1997 utanför konkurrensen. Även om effektgränsen slopades från ingången av år 1997, omfattades en betydande del av konsumenterna ännu i detta skede av leveransskyldigheten. En lag om ändring av elmarknadslagen (332/1998) trädde i kraft den 1 september 1998. Genom denna ändring av lagen kompletterades elmarknadslagen med bestämmelser om avräkning och utredning av elbalanser samt om ett system med typbelastningskurvor. Ibrukttagandet av systemet med typbelastningskurvor förbättrar små elanvändares möjligheter att låta elförsäljarna konkurrera om deras elanskaffning. Detta beror på att kravet på en mätare som registrerar elförbrukningen timvis och som är dyr att skaffa sig, vilket tidigare var en förutsättning för konkurrensutsättningen, slopas för småförbrukarna i och med det nya systemet.

Konsumentskyddslagen

Konsumentskyddslagen (38/1978) är en av de viktigaste lagarna som gäller förhållandet mellan en konsument och en näringsidkare. Konsumentskyddslagen gäller utbud, försäljning och annan marknadsföring av konsumtionsnyttigheter från näringsidkare till konsumenter. Lagen tillämpas även då näringsidkare förmedlar nyttigheter till konsumenter. I konsumentskyddslagen betraktas som konsument en fysisk person som skaffar en konsumtionsnyttighet huvudsakligen för annat ändamål än den näringsverksamhet som han idkar. Med näringsidkare avses en fysisk person eller en privat eller offentlig juridisk person som i syfte att få inkomst

eller annan ekonomisk nytta yrkesmässigt håller till salu, säljer eller i övrigt bjuder ut konsumtionsnyttigheter för anskaffning mot vederlag.

Konsumentskyddslagens 3 kap. gäller oskäligen villkor i ett avtal mellan en konsument och en näringsidkare och 4 kap. gäller jämkning och tolkning av ett enskilt avtal. Bestämmelserna i dessa kapitel tillämpas också på elavtal mellan konsumenten och näringsidkaren. I 3 kap. konsumentskyddslagen bestäms att näringsidkaren vid utbud av konsumtionsnyttigheter ej får använda avtalsvillkor, som med beaktande av priset för konsumtionsnyttigheten och av övriga på saken verkande omständigheter bör anses som oskäligt mot konsumenterna.

Med hänsyn till konsumentskyddet övervakas användningen av avtalsvillkor av konsumentombudsmannen. Marknadsdomstolen eller i vissa fall konsumentombudsmannen kan förbjuda en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare att fortsätta med användningen av ett oskäligt avtalsvillkor eller att upprepa användningen av ett sådant eller ett avtalsvillkor som kan jämsättas med ett sådant, om det med hänsyn till konsumentskyddet är behövligt. Förbudet skall i allmänhet förenas med vite.

I 4 kap. konsumentskyddslagen bestäms om jämkning av ett avtalsvillkor som är oskäligt mot konsumenten. Dessutom ingår i kapitlet en bestämmelse om tolkning av ett avtalsvillkor. Enligt denna bestämmelse skall ett villkor tolkas till konsumentens fördel, om det uppstår ovisshet om innehållet i det och det har utarbetats utan att konsumenten har kunnat påverka dess innebörd.

Produktansvarslagen

Från ingången av år 1994 har produktansvarslagen (694/1990) gällt också elektricitet. Produktansvaret gäller ersättning för skada som en produkt, såsom el, har orsakat på person eller egendom. Skadeståndsskyldiga enligt lagen är den som har tillverkat eller framställt produkten, den som har importerat produkten till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet för att sätta den i omlopp där, vissa importörer samt de som har marknadsfört produkten som sin egen.

Ansvar enligt produktansvarslagen grundar sig på att produkten inte har varit så säker som det skäligen kunde förväntas. Ansvar beror inte på hur omsorgsfull den an-

svarige har varit. Det är således fråga om s.k. strikt ansvar som inte är beroende av vårdslöshet. De personsador som en produkt med brister i säkerheten har förorsakat skall ersättas till sitt fulla belopp. Ersättandet av egendomssador kommer i fråga endast om den skadade egendomen har skaffats för enskild användning och huvudsakligen använts för sådan. Sador för högst 2 350 mk som har förorsakats egendom ersätts inte med stöd av produktansvarslagen. Förmögenhetssador som inte direkt ansluter sig till en person- eller sakskada ersätts inte med stöd av produktansvarslagen.

Ersättningssystemen i elsäkerhetslagen (410/1996) och produktansvarslagen överlappar delvis varandra. Den som har lidit skada får välja med stöd av vilket ersättningssystem han kräver ersättning.

Elsäkerhetslagen

I elsäkerhetslagen, som trädde i kraft vid ingången av september 1996, finns bestämmelser om elsäkerhet och bl.a. om elskada och ersättning för sådan. Vad gäller skadestånd har bestämmelserna i elsäkerhetslagen huvudsakligen samma innehåll som den tidigare ellagen.

Det centrala syftet med elsäkerhetslagen är att användningen av elmateriel och elanläggningar skall kunna hållas säkra och de skadliga verkningarna av elektromagnetiska störningar, som förorsakas av elanvändningen, skall kunna förhindras samt ställningen för en person som har lidit skada av elström skall kunna tryggas.

Det skadeståndsansvar om vilket bestäms i elsäkerhetslagen gäller i allmänhet inte sador som förorsakats av avvikelser i elens kvalitet. Skadeståndsfrågor till följd av avvikelser i kvaliteten på el som har levererats till en kund skall i dagens läge behandlas utgående från de elförsäljningsvillkor som handels- och industriministeriet har utfärdat med stöd av elmarknadslagen samt utgående från produktansvarslagen. Om ett elnät har byggts i strid med föreskrifterna, omfattas dock de sador detta medför av skadeståndsansvar enligt elsäkerhetslagen.

Enligt 38 § elsäkerhetslagen är den som innehar elmateriel eller en elanläggning, med vissa undantag, skyldig att ersätta en elskada oberoende av vållande. Till de sador som skall ersättas hör person- och sak-

skador samt i vissa fall som nämns i skades-
tåndslagen (412/1974) också ekonomisk ska-
da.

Handels- och industriministeriets beslut om anslutningsvillkor och elförsäljningsvillkor

Med stöd av elmarknadslagen har ett be-
slut av handels- och industriministeriet om
anslutningsvillkor och elförsäljningsvillkor
utfärdats. Villkoren bereddades parallellt med
den slutliga beredningen av elmarknadsla-
gen.

Anslutningsvillkoren tillämpas vid anslut-
ning till ett elnät med en nominell spänning
om högst 20 kilovolt och elförsäljningsvill-
koren vid minutförsäljning av el med en no-
minell spänning om högst 20 kilovolt.

Genom avtal kan avvikelser göras från an-
slutningsvillkoren och elförsäljningsvillko-
ren. Från villkoren får avvikelser dock inte
göras till skada för konsumenten.

Anslutningsvillkoren gäller ett anslut-
ningsavtal som skall ingås mellan distribu-
tionsnätinnehavaren och abonnenten, d.v.s.
ägaren eller innehavaren av den fastighet
eller byggnad (eldriftsställe) som skall an-
slutas till nätet. Anslutningsavtalet utarbetas
när anslutningen till nätet sker och det är
oftast inte nödvändigt att ändra det senare,
om inte t.ex. kundens ökade elförbrukning
kräver att anslutningen förstoras. Anslut-
ningsavtalet kan överföras på en ny ägare
eller innehavare av eldriftsstället.

I anslutningsvillkoren bestäms bl.a. om
anslutningsavtal, anslutande, anslut-
ningsavgift, anslutningens funktionsduglig-
het, överföring av avtalet och när avtalet
upphör.

Elförsäljningsvillkoren gäller ett elförsälj-
ningsavtal mellan minutförsäljaren och elan-
vändaren. Elanvändaren är i de flesta fall i
dagens läge slutanvändare av el, såsom hus-
håll, jordbrukslägenheter, industri- eller ser-
viceföretag.

En elanvändare som omfattas av konkur-
rens kan med distributionsnätinnehavaren
ingå ett elnätsavtal om anskaffningen av nät-
tjänster samt med elförsäljaren ett elförsälj-
ningsavtal om överlåtelse av energi. I ett
sådan "rent" elförsäljningsavtal svarar sälj-
aren för elleveransen till stamnätet. Elanvän-
daren å sin sida avtalar med distributionsnät-
sinnehavaren om elöverföring till sitt
eldriftsställe (elnätsavtal).

I elförsäljningsvillkoren ingår be-
stämmelser bl.a. om ingående av avtal, tarif-
fer, krav som skall ställas på elutrustningen,
elmätning, avläsning av mätaren, fakture-
ring, säkerheter, kvaliteten på den el som
levereras, avbrytande av elleverans, ersätt-
ningsfrågor som gäller det sist nämnda, änd-
ring av avtalsvillkoren och när avtalet upp-
hör.

Enligt elmarknadslagen kan handels- och
industriministeriet fastställa nättjänstevillkor
som gäller elnätsavtalet för de kundgrupper
som ministeriet har fastställt. Handels- och
industriministeriet har hittills inte utfärdat
något beslut om nättjänstevillkor. I bran-
schen tillämpas avtalsvillkor som Finska
elenergiförbundet har utarbetat som modell.

Praxis – elmarknadsavtal

Enligt elmarknadslagen skall nätinnehava-
ren på skäliga villkor ansluta de kunder som
önskar detta till sitt elnät (anslutningsskyld-
ighet). Detta innebär en skyldighet att ingå
anslutningsavtal. Vidare skall nätinnehavaren
tillåta att också sådan el som ägs av utom-
stående får överföras i elnätet mot skälig
ersättning (överföringsskyldighet). För att
fullgöra denna skyldighet skall nätinnehava-
ren sluta elnätsavtal med de kunder som önskar
detta. På motsvarande sätt har för en
lokal elförsäljare, som har dominerande
ställning på marknaden, ställts en skyldighet
att sluta elförsäljningsavtal med de kunder
som inte kan skaffa sig el av andra elförsälj-
are till ekonomiskt konkurrenskraftiga vill-
kor (leveransskyldighet).

De centrala avtalstyperna på elmarknaden
är anslutningsavtal, elnätsavtal och elförsälj-
ningsavtal. Elnätsavtalen är i praktiken ännu
sällsynta. Däremot är ca 2,9 miljoner elför-
säljningsavtal i kraft i landet.

Innan elmarknadslagen trädde i kraft var
det möjligt för kunden att ha endast ett an-
slutningsavtal samt ett avtal som gällde elle-
veransen, ett elleveransavtal. I enlighet med
grundidén i elleveransavtalet levererade det
elverk som var elanvändarens avtalskompan-
jon el till kunden. Leveransklausulen enligt
elleveransavtalet lydde härvid "levererad till
eldriftsstället".

I elmarknadslagen skildes elförsäljningen
och nätverksamheten åt. Hittills har huvud-
regeln dock fortfarande varit att de elförsälj-
ningsavtal som kunderna ingår också omfat-
tar nättjänsten, detta gäller i synnerhet kun-

der som omfattas av leveransskyldigheten. Om elförsäljaren är en annan person än nättinnehavaren i fråga, bör mellan dessa ingås ett elnäsavtal om den nättjänst som förutsätts för att kunden skall kunna få sin el.

När konkurrensen på elmarknaden framskrider kan det förväntas att elförsäljningen och nättjänsten kommer att skiljas från varandra också vad gäller avtalsförhållandena. Elförsäljningsavtalet mellan minutförsäljaren och elanvändaren gäller el som levererats till stamnätet (leveranskláusulen "fritt i stamnätet"). Distributionsnätinnehavaren erbjuder den elanvändare som köper el i stamnätet en nättjänst med hjälp av vilken elen överförs från stamnätet till driftsstället hos den kund som har anslutit sig till distributionsnätet i fråga. I elnäsavtalet är det fråga om att skaffa en sådan nättjänst.

Om elanvändaren separat har ingått ett elförsäljningsavtal och ett elnäsavtal, behöver han när han flyttar inom landet ingå sluta ett nytt elnäsavtal för det nya driftsstället. Det anslutningsavtal som gäller eldriftsstället bör vara i kraft. Elanvändaren meddelar minutförsäljaren det nya driftsstället. På mätningssuppgifterna om detta driftsställe upprättas en fakturering i enlighet med det elförsäljningsavtal som förblir i kraft.

Ansvar för mätningen har det lokala elverket haft tidigare och nu har distributionsnätinnehavaren det. Denna part har också oftast ägt mätarna. Enligt 7 § 3 mom. elmarknadsförordningen kan också elanvändaren äga mätutrustning som registrerar timeffekterna. Mätutrustningen skall uppfylla de tekniska krav som distributionsnätinnehavaren ställer. Elanvändaren kan också beställa mätningen av en utomstående, t.ex. den egna försäljaren eller ett särskilt mätningföretag. Om distributionsnätinnehavaren inte äger mätare, är det skäl att avtala om om genomförandet av mätningssammansättningen både i elförsäljnings- och elnäsavtalet. Hur mätningssammansättningen genomförs inverkar också på de ansvarsfrågor som gäller mätningen och bl.a. dess riktighet.

Elmarknadsavtalen består av individuellt överenskomna faktorer och allmänna avtalsvillkor. I elförsäljnings- och nätavtalet ingår dessutom en separat prislista. Till elnäsavtalet fogas nättinnehavarens egna villkor gällande nättjänsten. Dessutom fogas de anslutningsvillkor som handels- och industriministeriet har meddelat till anslutningsavtalet. Till elförsäljningsavtalet igen fogas de elför-

säljningsvillkor som ministeriet har meddelat.

Avtalen om elförsäljning har i praktiken grundat sig på de offentliga prisofferter som binder elbolagen och som ofta har kallats tariffer. När konkurrens blir vanligare kan en allt större del av kunderna köpa el utgående från individuella offerter. Härvid minskar betydelsen av tarifferna eller produktförteckningen.

1.2. Den internationella utvecklingen och lagstiftningen i vissa andra länder

Allmänt

Produktionen, överföringen och distributionen av el har traditionellt ansetts som en del av samhällets grundstrukturer. Av detta skäl har det allmänna haft en stark ställning på detta område. Det allmänna har antingen direkt kunnat idka nämnda verksamheter eller också har det åtminstone kraftigt reglerat dem genom att ge verksamhetsidkare ensamrätt eller annars garantera deras verksamhetsbetingelser.

I vissa länder har man försökt utveckla den samhällsekonomiska effektiviteten på elsektorn genom att öppna den för konkurrens. I det följande granskas de europeiska länder där den första etappen av konkurrensen på elsektorn har fullbordats samt situationen i fråga om förberedelserna inför en inre elmarknad inom Europeiska unionen (EU).

Norge

Norge är föregångare när det gäller att öppna elmarknaden. Den år 1990 godkända energilagen ("Energiloven") trädde i kraft vid ingången av 1991. Den nya lagen fick dock jämförelsevis långsamt till stånd ändringar i elhandeln, delvis till följd av att lagen stiftades relativt snabbt och t.o.m. något överraskande. Konkurrensen började dock i praktiken under år 1992 och bl.a. grundades en elbörs i Norge.

Den norska energilagen har i betydande mån varit en förebild vid reformeringen av elmarknaden både i Finland och Sverige. Den norska energilagen är emellertid tämligen snäv till sitt innehåll.

I energilagen ingår få bestämmelser om elförsäljarnas och nättinnehavarnas kundför-

hållanden. Innehavaren av ett nättillstånd har enligt lagen leveransskyldighet och skyldighet att ge sina kunder information om kvaliteten på den elleverans som förväntas i området i fråga. På förordningsnivå har det bestämts att en nättinnehavare är skyldig att till sina kunder leverera el med sådan kvalitet som landets elmarknadsmyndighet, Norges vassdrags- och energiverk, NVE, har fastställt.

Eftersom den mätning och datatrafik som är en förutsättning för konkurrensen är dyra, började konkurrensen för småkundernas del inte förrän ett nytt arrangemang hade tagits i bruk. Småkunderna har sedan början av april 1995 omfattats av konkurrens utan att de har behövt ha en sådan mätare som registrerar elförbrukningen per timme. Detta blir möjligt genom att man antar att de elförbrukare som inte omfattas av den detaljerade mätningen har en elförbrukning som tidsmässigt sammanfaller med den förbrukning som mäts. Elpriset är nämligen beroende av tidpunkten för förbrukningen. När man har förfarit på detta sätt har i princip alla norska elförbrukare fått en möjlighet att bli delaktiga av konkurrens i sin elanskaffning.

Sverige

Den lagrevidering som gäller öppnandet av den svenska elmarknaden har beretts med stöd av samma huvudprinciper som i Norge och Finland. Ändringen av ellagstiftningen trädde i kraft den 1 januari 1996.

Innehavaren av nättillstånd har både anslutnings- och överföringsskyldighet. Prissättningen av elnätstjänster skall vara skälig. För ansvarsområdet enligt elnätstillståndet fastställs också ett leveranstillstånd för en övergångsperiod av fem år. Tillståndsinnehavaren har leveransskyldighet till de kunder inom dennes område som inte omfattas av konkurrens. En kund som vill bli delaktig av konkurrens skall meddela detta sex månader före den avsedda övergången. I den svenska lagstiftningen om elmarknaden ingår inga detaljerade bestämmelser om konsumentskyddet.

Ellagstiftningen samlades i en ny ellag (1997:857) som trädde i kraft vid ingången av år 1998. I detta skede gällde de viktigaste reformerna konsumentskyddet på elmarknaden. Reformen gäller särskilt konsumentens rätt att få el i vissa situationer trots försummad betalning, skyldigheten att infor-

mera innan eltillförseln eventuellt avbryts eller begränsas, eventuella andra påföljder av försummad betalning och åtgärder i anslutning till detta samt konsumentens ställning vad gäller störningar i elkvaliteten och distributionsavbrott.

England och Wales

Inom Englands och Wales område har hela produktionen, överföringen och distributionen av el efter andra världskriget koncentrerats i en organisation. Med början vid utgången av 1980-talet splittrades den på tre stora elproduktionsbolag, ett stamnätsbolag samt tolv regionala eldistributionsbolag, som samtidigt huvudsakligen privatiserades.

Gränsen för konkurrens har gjorts glidande, enligt samma princip som i den finska elmarknadsförordningen. År 1990 omfattades de eldriftsställen som uppnådde en effekt på minst 1 megawatt (1 000 kilowatt) av konkurrens. År 1994 sänktes gränsen till 100 kilowatt. Avsikten var att gränsen helt skulle slopas från ingången av april 1998, men detta har skjutits upp till slutet av år 1998.

Det att elsektorn privatiserades och konkurrens om storkunderna inleddes, väckte oro för hur småkunderna skulle bli behandlade. På order av den myndighet som övervakar elmarknaden (Office of Electricity Regulation — Offer) ställdes vissa skyldigheter för elbolagen och avgifter för brott mot dessa. Om till exempel en kunds elleverans har varit avbruten i minst 24 timmar, skall elbolaget betala 40 pund i gottgörelse.

Europeiska unionen

I EU:s medlemsstater har produktionen, överföringen och distributionen av el organiserats på mycket varierande sätt. Till exempel i Frankrike och Italien har så gott som hela sektorns verksamhet koncentrerats till ett enda statsbolag. I Tyskland igen finns över tusen elbolag.

Inom EU anses elförsörjningen höra till de tjänster som är av allmänt ekonomiskt intresse (artikel 90.2 i Romfördraget), och i fråga om vilka man i viss mån kan avvika från en del av bestämmelserna om fri konkurrens. Det om elförsörjningen behandlas som en dylik allmän tjänst eller inte är inte beroende av i vilken organisationsform den för samhället viktiga tjänst sköts eller

vem som äger leverantörerna av dessa tjänster.

I EU var ett förslag till direktiv om en inre marknad för el länge anhängigt. Europaparlamentets och rådets direktiv 96/92/EG om gemensamma regler för den inre marknaden för el trädde i kraft den 19 februari 1997. I direktivet ingår synnerligen långa övergångsperioder, under vilka elmarknaden skall öppnas för de större kunderna i medlemsländerna. Syftet med direktivet är att öka effektiviteten i produktionen, överföringen och distributionen av el samt att förstärka leveranssäkerheten genom att stegvis ge elproducenterna och elförbrukarna rätt att använda elnätet. Medlemsstaterna kan välja mellan antingen ett sådant tillträde till nätet för tredje part som baserar sig på förhandlingar, d.v.s. är reglerat (TPA) eller modellen med s.k. en köpare (SB) som gör det möjligt att hålla kvar ett nationellt elmonopol. De nuvarande elmarknadslösningarna i England och Wales, Sverige och Finland uppfyller förutsättningarna för TPA-modellen och går längre än den.

För närvarande har flera länder (såsom Tyskland, Nederländerna och Spanien) utöver de tidigare nämnda England och Wales, Sverige och Finland börjat liberalisera sin elmarknad i snabbare takt än vad som förutsetts i direktivet.

Både inom den internationella organisationen för elsektorn UNPEDE (Unione Internationale des Producteurs et Distributeurs d'Énergie Électrique — internationella förbundet för elproducenter och eldistributörer) och inom elsektorns europeiska intresseorganisation EURELECTRIC definieras som bäst vad som avses med denna allmänna bastjänst och utförs beskrivningar av de skyldigheter som anknyter till den.

Gemensamt för dessa definitioner på den allmänna bastjänsten är att tillträdet till elsystemen skall vara allmänt och att leveransens kvalitet skall vara tryggad också på de mest perifera områdena och för de minsta kunderna. Även miljöskyddet och en rationell energianvändning skall tryggas. Verksamheten skall dessutom stå i samklang med samhällsekonomiska samt region- och socialpolitiska mål. Även tillräcklig tillgång på primärenergi som tryggar elproduktionen (såsom bränslen) skall säkerställas. Till arbetet anknyter också en likvärdig internationell definiering av kvalitetskriterierna för el och elleverans.

1.3. Bedömning av nuläget

El är en nödvändighetstjänst. Med detta avses en tjänst som det inte just är möjligt att klara sig utan i dagens samhälle. Särskilda krav måste ställas på tillgången på dylika tjänster och på att de skall vara förmånliga. Tjänstens art innebär också att de näringsidkare som är verksamma inom sektorn har ett visst socialt ansvar. Till följd av dessa särdrag har bestämmelser om elförsäljarens leveransskyldighet, skäliga priser och förbud mot att avbryta en elleverans vintertid tagits in i elmarknadslagen. Dessa bestämmelser skyddar för sin del småförbrukarna mot negativa effekter från den konkurrens som gäller storkunderna. Det finns redan erfarenheter av tillämpningen av bestämmelserna om leveransskyldighet och avbrott vintertid. Vad som är en skälig prisnivå har inte ännu preciserats i praktiken.

Största delen av de bestämmelser som skyddar kunden finns för närvarande i de anslutningsvillkor och elförsäljningsvillkor som handels- och industriministeriet har utfärdat. Några avtalsvillkor gällande den nättjänst som är nödvändig för elöverföringen har inte fastställts. Handels- och industriministeriets beslut om anslutningsvillkor och elförsäljningsvillkor gäller el som levereras med låg- och medelspänning. Villkoren är synnerligen detaljerade. Deras tillämplighet är begränsad när utbudet ändras. Utanför tillämpningsområdet för de villkor som ministeriet har utfärdat står främst de separata elnätsavtal som skall utarbetas mellan distributionsnätinnehavarnas företagskunder som omfattas av konkurrens. I dessa avtal används distributionsnätinnehavarens allmänna villkor för nättjänster, som har utarbetats av Finska elenergiförbundet.

Till den del som förhållandena mellan avtalsparterna inte regleras i ministeriets beslut tillämpas allmänna obligations- och handelsrättsliga principer. Bestämmelserna om fel eller dröjsmål i konsumentskyddslagen eller köplagen (355/1987) gäller nämligen inte elleveranser. I praktiken förekommer det endast i ringa utsträckning avgöranden som gäller situationer där fel har uppstått.

I de elförsäljningsvillkor som handels- och industriministeriet har utfärdat har ändringarna av avtalsvillkoren inte begränsats i fråga om grund eller antal. I praktiken är ändringarna prisändringar. Kunderna skall meddelas om ändringarna en månad innan de träder i

kraft.

När ett sådant område där konkurrens är möjlig breddas och när nya tjänster utvecklas är det inte längre ändamålsenligt att i samtliga fall tillämpa avtalsvillkoren enligt handels- och industriministeriets beslut. Redan nu avtalas det om talrika undantag från elförsäljningsvillkoren i de elförsäljningsavtal för företag som utarbetas vid konkurrens. En del av kunderna stannar kvar inom ramen för leveransskyldigheten. Det är också så möjligt att kunderna samtidigt har flera avtalskompanjoner på elmarknaden. Om deras ömsesidiga ansvarsfördelning kan man avtala på många olika sätt. Även den nya mätningstekniken inverkar i fortsättningen på formerna för elhandeln.

I handels- och industriministeriets beslut har alla de nya situationer som uppkommer i och med den mera omfattande konkurrensen på elmarknaden inte kunnat beaktas. Tillämpningen av de allmänna handels- och konsumenträttsliga principerna på elhandeln och nättjänsten är inte oproblematisk till följd av elens speciella natur. Konkurrensen på elmarknaden kan inte fungera effektivt, om kunderna inte är övertygade om att verksamheten är tillförlitlig. Av dessa skäl är det motiverat att i lagen ta in bestämmelser på miniminivå, vilka tryggar den svagare avtalspartens ställning och även möjliggör en smidig utveckling av verksamheterna inom sektorn.

2. Propositionens mål

Till riksdagens svar på regeringens proposition med förslag till en elmarknadslag (RP 138/1994) fogades följande uttalande: "Riksdagen förutsätter att regeringen så snart som möjligt avlåter en proposition med förslag till kompletteringar av elmarknadslagen med tvingande minimiregler som är viktiga med hänsyn till konsumentskyddet."

Konsumentskyddet på elmarknaden togs upp när riksdagen behandlade elmarknadslagen. I ekonomiutskottets betänkande över regeringens proposition med förslag till elmarknadslag (EKUtsk 56/1994 rd.) fästes uppmärksamhet utöver annat vid det nätverk av många slags avtal som behövs mellan nätt innehavarna, elförsäljarna och elförbrukarna och som förutsätts i elmarknadslagen. Till handels- och industriministeriets uppgifter hör enligt elmarknadslagen att utfärda allmänna avtalsvillkor. Utskottet konstatera-

de till denna del följande: "Detta är en annan lösning än de som genomförts i fråga om konsumentskyddet inom andra sektorer. Normalt regleras viktiga frågor i anknytning till konsumenternas rättsskydd genom lag. De är tvingande minimistadganden och utifrån dem gör branschorganisationerna upp generella avtalsvillkor i samråd med konsumentombudsmannen." Utskottet ansåg att denna modell också lämpar sig för elmarknadslagen.

I ekonomiutskottets betänkande konstateras vidare följande: "Lagen bör därför kompletteras med stadganden om när och hur avtalsvillkor får ändras under avtalets giltighetstid och om uppsägning av avtal i olika situationer. Lagen bör garantera att avtalsstrider mellan säljaren och nätt innehavaren inte påverkar konsumentens situation. Vidare måste lagen garantera att det vid avtalsbrott alltid finns någon som är ansvarig gentemot konsumenten oavsett vilken typ av avtal det är fråga om." Utskottet förutsatte att regeringen så snart som möjligt avlåter en proposition om komplettering av elmarknadslagen med tvingande minimistadganden som är viktiga ur konsumentskyddssynvinkel.

Det centrala syftet med denna proposition är att till elmarknadslagen foga de bestämmelser som förutsätts i riksdagens uttalande.

3. Förslag till revidering

3.1. Förslagets uppbyggnad och bestämmelsernas tillämpningsområde

Det föreslås att till elmarknadslagen skall fogas ett nytt kapitel om elmarknadsavtal. Det skall innehålla centrala bestämmelser om slutande, ändring och uppsägning av avtal som gäller anslutning till elnätet, den nättjänst och elförsäljning som elöverföringen förutsätter samt vidare bestämmelser om påföljderna vid distributionsnätsinnehavarens och minutförsäljarens samt kundens avtalsbrott.

Handels- och industriministeriets anslutningsvillkor och elförsäljningsvillkor skall upphävas efter en övergångsperiod på två år. Under övergångsperioden, sedan lagen har trätt i kraft, skall på anslutningsavtal mellan distributionsnätsinnehavare och abonnenter kunna tillämpas de anslutningsvillkor som ingår i ministeriets beslut samt på elförsäljningsavtal mellan minutförsäljare och elan-

vändare de elförsäljningsvillkor som ingår i samma beslut. Sedan lagen har trätt i kraft skall dock på avtalsförhållandena i fråga tillämpas lagens nya bestämmelser till den del som de i egenskap av tvingande bestämmelser är förmånligare för abonnenten eller elanvändaren. Distributionsnätsinnehavarna och minutförsäljarna skall inom två år från det lagen träder i kraft offentliggöra nya avtalsvillkor som har utarbetats i enlighet med lagen. Ministeriets beslut om anslutningsvillkor och elförsäljningsvillkor skall upphävas senast när den nämnda övergångsperioden på två år har gått ut. Ministeriet skall emellertid ha en möjlighet att upphäva beslutet eller de anslutningsvillkor eller elförsäljningsvillkor som ingår i det redan tidigare, om de inte längre behövs till följd av att nya avtalsvillkor har tagits i bruk. Ministeriet skall också ha fullmakt att göra nödvändiga ändringar i avtalsvillkoren under övergångsperioden. Detta kan komma i fråga t.ex. vad gäller grunderna för priserna och ändringarna i avtalsvillkoren. På grund av det arrangerad om beskriver ovan föreslås det också att alla de bestämmelser i elmarknadslagen där det för närvarande hänvisas till de av handels- och industriministeriet fastställda anslutningsvillkoren eller elförsäljningsvillkoren skall ändras eller upphävas.

I fortsättningen kommer det att finnas två olika kundgrupper på elmarknaden: sådana kunder som en minutförsäljare av el som har dominerande ställning på marknaden på distributionsnätsinnehavarens ansvarsområde skall leverera el till under de förutsättningar om vilka bestäms i 21 § elmarknadslagen och sådana kunder som kan välja bland flera konkurrerande minutförsäljare när det gäller att ingå avtal. Också i fråga om kunder som är konsumenter kan det förväntas att en del av dem i framtiden kommer att omfattas av konkurrensen. Vid beredningen av propositionen har man därför fäst uppmärksamhet vid att behovet av och innehållet i normeringen är olika beroende på om det råder en situation med leveransskyldighet eller konkurrens i fråga om en elanvändare. Detta har lett till olika normering bl.a. i fråga om de bestämmelser som gäller avtalets giltighetstid samt ändring och uppsägning av det.

Den föreslagna normeringen gäller alla avtal på elmarknaden. I konsumentavtalen skall bestämmelserna vara tvingande till konsumentens fördel. Övriga avtal är i regel dispositiva. De föreslagna bestämmelserna

skall i enlighet med detta endast tillämpas om avtalsparterna inte har kommit överens om något annat sins emellan.

3.2. Bestämmelser om ingående, ändring och uppsägning av avtal

Enligt förslaget skall distributionsnätsinnehavaren och elförsäljaren innan avtal ingås ge sina kunder uppgifter om de centrala villkor som skall tillämpas på avtalet. Dessutom bör kunden få veta vilka alternativ som står till buds t.ex. i fråga om prissättningen.

I propositionen ingår också bestämmelser om formkrav för avtalet. Ett anslutningsavtal ingås endast en gång för de flesta fastigheter eller byggnader som skall anslutas till elnätet. Anslutningsavtalet skall vara i kraft för att ett elnätsavtal eller elförsäljningsavtal skall kunna ingås. Eftersom anslutningsavtalet är så viktigt och eftersom det kan överföras på någon annan skall det ingås skriftligen. Detta har redan länge varit rådande praxis inom sektorn.

I konsumentförhållandena ingås elförsäljningsavtalen och nättjänstevtalen i allmänhet inte skriftligen. Dessa avtal ingås i vissa situationer för att tillgodose ett visst, eventuellt kortvarigt elbehov som kunden har. Avtalen ingås ofta i samband med en flyttning, varvid det viktigaste för elanvändaren är att han snabbt får el till sitt nya hem. Elnätsavtalen och elförsäljningsavtalen skall också i fortsättningen kunna ingås snabbt och enkelt t.ex. per telefon.

Om elnätsavtalet eller elförsäljningsavtalet ingås muntligen är det viktigt att elanvändaren i efterskott får avtalsvillkoren skriftligt för att kunna bekanta sig med dem. Enligt propositionen skall en minutförsäljare av el per post sända kunden en bekräftelse, där de villkor och prisuppgifter som kommer att tillämpas på avtalet nämns. Förslaget motsvarar det förfarande som är i bruk idag.

Enligt förslaget har en kund som omfattas av leveransskyldighet också i fortsättningen rätt att med sin elförsäljare ingå ett avtal som innehåller hela leveransen. I detta fall beställer säljaren nättjänsten.

Utgångspunkt när detta förslag har utarbetats har varit att de elavtal som konsumenten ingår i regel gäller fortlöpande. Tidsbundna avtal är dock i vissa fall förenliga med konsumentens intressen. Om en bostad har hyrts för en viss tid, är det förnuftigt att ingå av-

talen om el för samma tid. När konkurrensen framskrider kommer offerter om tidsbundna elförsäljningsavtal sannolikt att bli allmännare också bland konsumenterna.

Enligt elmarknadslagen har nättinnehavaren anslutnings- och överföringskyldighet och en elförsäljare med dominerande ställning på marknaden leveransskyldighet. Av detta skäl föreslås det att nättinnehavaren eller elförsäljaren inte skall ha generell rätt att säga upp sådana avtal som gäller dessa förpliktelser.

I handels- och industriministeriets gällande anslutningsvillkor har den uppsägningstid som abonnenten kan utnyttja fastställts samt i elförsäljningsvillkoren den uppsägningstid som elanvändaren kan utnyttja. Det föreslås att dessa uppsägningstider skall tas in i lagen på så sätt att uppsägningstiden för abonnenten skall fastställas som en maximitid för den uppsägningstid som abonnenten kan utnyttja, varvid uppsägningstiden även kan vara kortare än den nämnda maximitiden. För elanvändarens del skall uppsägningstiden kvarstå som en fast tidsfrist.

Företagen på elsektorn — i synnerhet nättinnehavarna — har ofta dominerande ställning på marknaden. Som motvikt till detta har det bestämts om avtalstvång. Avtalen gäller även tills vidare. Med vissa noggrant avgränsade undantag kan ett avtal endast sägas upp av kunden. När avtalstvång föreligger och ingen allmän uppsägningsrätt förekommer, måste distributionsnätsinnehavarna och de leveransskyldiga minutförsäljarna reserveras skäliga möjligheter att uppdatera sina avtal genom att ändra dem ensidigt.

Förutsättningarna för att ett avtal skall kunna ändras är, enligt vad som föreslås, olika beroende på om det är fråga om ett elförsäljningsavtal som omfattas av konkurrensen eller om andra avtal som avses i kapitlet.

3.3. Distributionsnätsinnehavarens och elförsäljarens avtalsbrott och påföljderna av dem

Det föreslås att till elmarknadslagen skall fogas bestämmelser om avtalsbrott och påföljderna av dem. De föreslagna bestämmelserna överensstämmer till sina principer med de bestämmelser i konsumentskyddslagen som gäller motsvarande frågor.

Om kopplandet av en anslutning eller in-

ledandet av en elleverans fördröjs, skall abonnenten eller elanvändaren, enligt vad som föreslås, ha rätt att hålla inne betalningen, häva avtalet eller få skadestånd.

Enligt de allmänna principerna i avtalsrätten har en avtalspart rätt att häva ett avtal när det dröjsmål som skett är väsentligt. När en abonnent eller en elanvändare inte har flera än en möjlig kompanjon att välja mellan, är möjligheten att använda sig av rätten att häva avtalet i praktiken begränsad. Till följd av detta bör abonnenten ha rätt att få ersättning i dröjsmålsfall, eftersom han annars kan bli helt utan gottgörelse trots att den andra avtalsparten har gjort sig skyldig till avtalsbrott. Eftersom det är svårt att påvisa hur stor skadan är, föreslås det att en standardsättning skall tas i bruk. Standardsättningen skall fastställas som en procentandel enligt anslutningsavgiftens storlek. Procenten för standardsättningen skall i sin tur vara beroende av hur länge dröjsmålet räcker. För att en standardsättning skall fås, förutsätts inte att abonnenten kan påvisa hur stor den skada är som har uppkommit.

Enligt vad som föreslås skall i elmarknadslagen definieras, när det förekommer ett fel i elleveransen. Felaktighet i elleveransen kan förekomma på två sätt: antingen som brister i kvaliteten eller som avbrott. I fråga om el är fullständig säkerhet vad gäller kvaliteten och leveranserna inte ett ekonomiskt förnuftigt mål. Därför måste elförbrukarna anpassa sig till rimliga kvalitetsstörningar och avbrott i leveransen. Elkvaliteten skall anses vara felaktig, om den inte motsvarar de standarder som följs i Finland. I fråga om avbrotten är det inte ändamålsenligt att ställa en exakt kravnivå t.ex. i fråga om längden på ett enskilt avbrott. Därför har man i förslaget stannat för en flexibel reglering, där avbrottens längd, hur tätt de förekommer och orsakerna till dem samt rådande förhållanden t.ex. med tanke på reparationsarbeten beaktas.

Enligt vad som föreslås skall elanvändaren i situationer där fel förekommer alltid kunna vända sig till sin distributionsnätsinnehavare. Härvid kan distributionsnätsinnehavaren antingen reda ut vem som är ansvarig part eller själv svara för felet.

Eftersom el är en s.k. nödvändighetsnyttighet, skall tillgången på den tryggas också i ett sådant fall där elförsäljaren försummar sina avgifter till distributionsnätsinnehavaren eller upphör med sin verksamhet. Enligt för-

slaget får distributionsnätinnehavaren i sådana fall inte omedelbart avbryta elleveransen till en konsument. Distributionsnätinnehavaren skall meddela konsumenten om försummelsen eller att verksamheten upphör samt om hotet om att elleveransen kommer att avbrytas tre veckor innan detta sker.

3.4. Elanvändarens avtalsbrott och påföljderna av dem

Elanvändarens viktigaste skyldighet är att betala distributionsnätinnehavaren och elförsäljaren för de tjänster han erhållit av dessa.

Det att elleveransen avbryts är ur elanvändarens synvinkel en åtgärd med ofta mycket stark verkan. De föreslagna bestämmelserna om anmälan om att elleveransen kommer att avbrytas, om tidsfristerna för det och om förlängda tidsfrister i vissa situationer är en följd av detta faktum.

Betalningsförsummelsen skall dock vara väsentlig innan en elleverans får avbrytas. En elleverans får också avbrytas till följd av något annat väsentligt avtalsbrott som elanvändaren har gjort sig skyldig till. Innan avbrottet verkställs skall elanvändaren sändas en anmärkning om försummelsen och om den förblir resultatlös ännu en varning om att eltillförseln kommer att avbrytas. Mellan det datum då räkningen förfaller och det datum då avbrottet verkställs skall minst fem veckor förflyta. Bestämmelsen motsvarar de föreskrifter som ingår i handels- och industriministeriets elförsäljningsvillkor. Även den bestämmelse som gäller s.k. socialt prestationshinder motsvarar bestämmelserna i elförsäljningsvillkoren. I det föreslagna kapitlet skall fortsättningsvis också ingå gällande lags bestämmelse om avbrytande av en elleverans vintertid.

I förslaget regleras också distributionsnätinnehavarens och minutförsäljarens rätt att häva ett avtal, i regel antingen på grund av ett väsentligt avtalsbrott som en avtalspart gjort sig skyldig till eller ett minst en månad långt avbrott i elleveransen till ett eldriftsställe.

I förslaget regleras inte distributionsnätinnehavarens och elförsäljarens rätt till ersättning för en skada som en abonnent eller elanvändare har förorsakat. Om skadeståndsansvar i dessa fall kan avtalas separat.

4. Propositionens verkningar

4.1. Ekonomiska verkningar

I de föreslagna bestämmelserna ställs nya förpliktelser för distributionsnätinnehavarna och minutförsäljarna av el i händelse av dröjsmål och fel. Till exempel den standardersättning som skall betalas för dröjsmål vid leverans av en anslutning eller det prisavdrag som skall ges för långvarigt avbrott i en elleverans kan i vissa fall öka distributionsnätinnehavarnas belastning. När det beaktas att distributionsnätet i dagens läge är i mycket gott skick samt det att distributionsnätinnehavarna har goda möjligheter att snabbt få uppkomna fel reparerade, torde varken propositionens bestämmelser om dröjsmål och fel eller om standardersättning och prisavdrag förorsaka betydande ekonomiska verkningar på parterna i avtalsförhållandena.

Enligt förslaget skall distributionsnätinnehavaren leverera el till konsumenten under en viss tid, fastän minutförsäljaren t.ex. har brutit mot sin avtalsförpliktelse i förhållande till distributionsnätinnehavaren. Distributionsnätinnehavaren skall, enligt vad som föreslås, också svara för ett sådant fel som minutförsäljaren är ansvarig för, om inte minutförsäljaren åtar sig ansvaret för det. Dessa förpliktelser kan medföra ett behov för distributionsnätinnehavaren att kräva säkerhet av en minutförsäljare som är verksam på dennes område.

Om förslaget genomförs, medför detta för distributionsnätinnehavarna och minutförsäljarna ett behov att förnya avtalsblanketterna, göra ändringar i datasystemen, utbilda personalen samt informera kunderna om ändringarna.

Totalt sett förväntas de ekonomiska verkningarna av att förslaget genomförs vara ringa.

Propositionen syftar också till att elanvändarnas förtroende för elmarknaden skall bestå. Om propositionen verkställs, skyddas elanvändaren oberoende av om han väljer att utnyttja konkurrensen eller att kvarstå i de tidigare avtalsförhållandena. Via den effekt den har på förtroendet förväntas propositionen, om den verkställs, förbättra ställningen också för de företag som är verksamma på elmarknaden.

4.2. Verknningar i fråga om organisation

Enligt propositionen skall handels- och industriministeriet, efter en övergångsperiod på två år, inte längre fastställa några anslutningsvillkor och elförsäljningsvillkor, utan företagen i branschen och branschorganisationerna skall utarbeta avtalsvillkor om dessa. Konsumentombudsmannen skall öververka att avtalsvillkoren är lagenliga med tanke på konsumentskyddet. Propositionen inverkar inte i övrigt på handels- och industriministeriets eller elmarknadsmyndighetens tillsynsuppgifter enligt elmarknadslagen eller övriga verksamhet.

5. Beredningen av propositionen

5.1. Beredningsskeden och beredningsmaterial

I sitt svar på regeringens proposition med förslag till elmarknadslag förutsatte riksdagen att regeringen så snart som möjligt avlåter en proposition med förslag till kompletteringar av elmarknadslagen med tvingande minimiregler som är viktiga med hänsyn till konsumentskyddet. Detta uttalande har behandlats närmare i punkt 2 ovan.

Handels- och industriministeriet tillsatte den 23 maj 1995 en arbetsgrupp, som fick i uppdrag att komma med ett förslag till komplettering av elmarknadslagen med minimiregler som är viktiga med hänsyn till konsumentskyddet på det sätt som förutsattes i riksdagens svar på regeringens proposition i ärendet. Arbetsgruppens förslag skulle utarbetas i form av en regeringsproposition. Arbetsgruppen avlät sitt betänkande till han-

dels- och industriministeriet den 31 oktober 1996.

5.2. Remissutlåtanden

Handels- och industriministeriet sände arbetsgruppens betänkande på remiss till 23 instanser, av vilka 17 gav ett utlåtande. Dessutom erhöles utlåtanden från två andra instanser. Utlåtanden gavs av följande: justitieministeriet, konsumentombudsmannen, konsumentverket, konkurrensverket, elmarknadscentralen, Säkerhetsteknikcentralen, Informationscentralen för effektiv energianvändning, Finlands Konsumentförbund rf, Företagarna i Finland, Finlands Fastighetsförbund rf, Finlands Egnahemsförbund r.f., Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf, Industrins och Arbetsgivarnas Centralförbund rf, Finska elenergiförbundet rf, Energibranschens Centralförbund, Finlands Kommunförbund, Centralhandelskammaren, Finska Fjärrvärmeföreningen rf och Savon Voima Oy. Ett sammandrag har gjorts över utlåtandena.

Remissgivarnas inställning till arbetsgruppens förslag om komplettering av elmarknadslagen med minimibestämmelser om konsumentskyddet har i huvudsak varit positiv. De parter som representerar småanvändarna ansåg att arbetsgruppens förslag var bra och nödvändigt samt understödde att propositionen genomförs som sådan. Främst de parter som representerar elförsäljarna och distributionsnätinnehavarna samt vissa myndigheter ansåg att projektet är för omfattande och de föreslagna bestämmelserna för detaljerade.

De aspekter som remissgivarna har tagit upp har i mån av möjlighet beaktats vid den slutliga utformningen av propositionen.

DETALJMOTIVERING

1. Motiveringar till lagförslaget

3 §. I paragrafen definieras de termer som förekommer i lagen. I punkt 17 definieras vad som i denna lag avses med konsument. Med konsument skall avses detsamma som i 1 kap. 4 § konsumentskyddslagen. Med tanke på elmarknaden är en konsument en fysisk person, som skaffar el huvudsakligen för annat ändamål än för den näringsverksamhet han idkar. Till exempel gårdsbrukslägenheter eller andra företag och näringsidkare, vilka är verksamma i samband med sitt hem, skaffar el via samma mätning både för företagsekonomiskt bruk och hushållsbruk. I sådana fall beror det om elanvändaren har ställning som konsument eller inte bl.a. på vilket bruksändamål som förorsakar större kostnader för elanskaffningen. Eftersom endast en fysisk person kan vara konsument, är t.ex. ett bostadsaktiebolag inte en konsument.

I punkterna 15 och 16 skall en lagteknisk ändring göras som beror på att punkt 17 fogas till paragrafen.

9 §. Eftersom det föreslås att handels- och industriministeriets beslut om anslutningsvillkor och elförsäljningsvillkor skall upphävas efter en övergångsperiod, föreslås det att omnämmandet av de anslutningsvillkor som ministeriet har fastställt skall slopas i 3 mom. Distributionsnätsinnehavaren skall ha offentliga anslutningsvillkor. Anslutningsvillkoren skall vara offentliga för alla kunder. Det att avtalsvillkoren är offentliga innebär att de som så önskar har rätt att få dessa villkor.

Momentet gäller inte elproduktionsinrättningar. Som produktionsinrättning räknas kraftkällor av alla slag som elektriskt kan jämföras med distributionsnätet och med vilka syftet är eller för vilka det är tekniskt möjligt att mata ut energi för kommersiell nyttoanvändning i distributionsnätet. Produktionsinrättningar är således också småskaliga elproduktionsinrättningar, såsom vindkraftverk, småskaliga vattenkraftverk eller små produktionsinrättningar med kombinerad produktion av värme och el. De allmänna principerna i elmarknadslagen, såsom anslutnings- och överföringskyldighet samt prin-

ciperna om prissättningen av nättjänster, gäller däremot också produktionsinrättningarna.

6 kap. Elförsäljning

Kapitlets rubrik. Eftersom de centralaste bestämmelserna om elanvändarens ställning flyttas till ett nytt 6 a kapitel, föreslås det att rubriken till kapitel 6 skall ändras så att den motsvarar det nya, snävare innehållet i detta kapitel.

21 §. I paragrafen bestäms om den skyldighet som en minutförsäljare av el har att sälja el till vissa kunder, d.v.s. om elleveransskyldighet. Minutförsäljaren har leveransskyldighet när denne har dominerande ställning på marknaden på det sätt som avses i 3 § lagen om konkurrensbegränsningar (480/1992) i förhållande till kundgruppen i fråga och kunden inte har andra ekonomiskt konkurrenskraftiga möjligheter att anskaffa el genom elnätet. Det föreslås att 1 mom. skall ändras så att definitionen görs mera exakt på de geografiska marknader där ställningen på marknaden för en minutförsäljare av el skall bedömas. Enligt vad som föreslås skall en minutförsäljare av el, som har dominerande ställning på marknaden inom distributionsnätsinnehavarens ansvarsområde, ha leveransskyldighet i enlighet med vad som avses i paragrafen. Om en minutförsäljare av el har dominerande ställning på marknaden inom två eller flera distributionsnätsinnehavarens ansvarsområde, skall minutförsäljarens leveransskyldighet utsträckas till samtliga ansvarsområden och de skall behandlas som ett marknadsområde. Avsikten är att hålla kvar principen enligt den nuvarande lagen att varje elanvändare har bara en leveransskyldig minutförsäljare av el.

22 §. Det föreslås att 1 mom. skall ändras så att minutförsäljaren skall ha offentliga priser också för konsumenter som inte omfattas av leveransskyldigheten. Denna skyldighet grundar sig på förordningen om prisinformation vid marknadsföring av konsumtionsnyttigheter (9/1989). Eftersom det är krångligare att bilda elpriset än priset på sedvanliga konsumtionsnyttigheter, skall minutförsäljaren också hålla grunderna för hur

avgifterna fastställs, såsom fasta energiavgifter och energiavgifter för olika tidpunkter, tillgängliga för kunderna. En konsument som omfattas av konkurrens kan få förmånligare offerter än priserna enligt den offentliga prislistan.

6 a kap. Bestämmelser om elmarknadsavtal

25 §. *Kapitlets tillämpningsområde och definitioner.* I 1 mom. räknas de avtalstyper upp som kapitlet gäller. Anslutningsavtalet, elnätsavtalet och elförsäljningsavtalet, som nämns i momentet, definieras i 2 mom.

I paragrafens 2 mom. 1 punkt definieras anslutningsavtalet mellan distributionsnätsinnehavaren och abonnenten. Anslutningsavtalet gäller anslutning av ett eldriftsställe till elnätet och upprätthållande av möjligheten till elförbrukning.

Anslutningen till elnätet är en åtgärd som vidtas en gång. I anslutningsavtalet avtalas bl.a. om anslutningstidpunkt, anslutningsavgift och den största möjliga elförbrukning som anslutningen tillåter. Den sist nämnda fastställs i allmänhet med hjälp av antingen ström (ampere), effekt (watt) eller anslutningsledningens areal (kvadratmillimeter).

I anslutningsavtalet överenskomms i allmänhet också om upprätthållandet av möjligheten till elförbrukning. Om elnätsavtalet eller ett elförsäljningsavtal som inbegriper nättjänst inte är i kraft, t.ex. när ett eldriftsställe tillfälligt står tomt, kan distributionsnätsinnehavaren, som en förutsättning för att anslutningsavtalet skall förbli i kraft, kräva att kostnaderna för upprätthållandet skall erläggas.

Begreppet distributionsnätsinnehavare har definierats i 3 § 9 punkten.

Enligt momentet är en abonnent ägare eller innehavare av ett eldriftsställe, som sluter ett anslutningsavtal med distributionsnätsinnehavaren. Med eldriftsställe avses i allmänhet en fastighet eller byggnad som ansluts eller har anslutits till elnätet. Definitionen motsvarar rådande praxis i branschen. Ett bostadsaktiebolag, en jordbrukare på sin gårdsbrukslägenhet, ett fastighetsaktiebolag som äger en affärsbyggnad och ett affärsföretag som äger en fabriksbyggnad är typiska abonnenter. Det mest typiska exemplet på en abonnent som är en konsument är en person som äger och bor i ett egnahemshus. De bestämmelser som gäller abonnenten tilläm-

pas också på en ny abonnent på vilken ett anslutningsavtal överförs, när anslutningsavtalet t.ex. i samband med en fastighetsaffär har överförts till den nya ägaren eller innehavaren av eldriftsstället.

I 2 punkten definieras ett elnätsavtal. Ett elnätsavtal är ett avtal mellan distributionsnätsinnehavaren och en elanvändare, vilket gäller den nättjänst som är nödvändig för elöverföringen. Elanvändaren behöver dock inte själv sluta ett separat elnätsavtal, utan han kan också beställa nättjänsten av minutförsäljaren i samband med att elförsäljningsavtalet ingås. En elanvändare som omfattas av leveransskyldigheten har rätt att ingå ett elförsäljningsavtal som inbegriper nättjänsten. Största delen av de nuvarande elförsäljningsavtalen är dylika "helhetsleveransavtal". I dessa fall ingås ett elnätsavtal mellan distributionsnätsinnehavaren och minutförsäljaren och dessa avtal regleras inte i detta kapitel.

I 3 punkten bestäms om elförsäljningsavtal mellan minutförsäljaren av el och en elanvändare. Elförsäljningsavtalet gäller anskaffning av elenergi. Elförsäljningsavtalet kan också innehålla nättjänst.

Begreppet minutförsäljare definieras i 3 § 11 punkten.

En elanvändare köper el av minutförsäljaren via distributionsnätet. Elanvändaren kan också vara en part i ett elnätsavtal. Elanvändaren är ofta en annan person än den abonnent som är part i anslutningsavtalet. I synnerhet i fråga om hög- eller radhus är abonnenten husets ägare eller innehavare, som i allmänhet är ett bostadsaktiebolag. Lägenhetsinnehavarna igen ingår ett separat elförsäljningsavtal med någon elförsäljare. Också bostadsaktiebolaget ingår ett elförsäljningsavtal t.ex. för att skaffa den el som behövs för belysningen i de gemensamma utrymmena. I ett egnahemshus är ägaren abonnent och den som bor i huset elanvändare, vilket ofta är detsamma som ägaren.

Elköparna kan gå samman i en grupp på flera köpare, varvid elanvändare är medlemmarna i denna grupp solidariskt eller en part som representerar gruppen. Därför är den part som köper el av minutförsäljaren genom ett elförsäljningsavtal inte nödvändigtvis samma part som slutligen förbrukar elen.

Om t.ex. ett bostadsaktiebolag skaffar el i form av samköp för dem som bor i det hus som bolaget äger, är bostadsaktiebolaget inte en sådan minutförsäljare som avses i denna

lag. Detta beror på att med minutförsäljning enligt 3 § 5 punkten lagen avses elförsäljning till elanvändarna via distributionsnätet. De förpliktelser som i detta kapitel har ställts för en minutförsäljare har det inte ansetts nödvändigt att ställa för sådana samköpssituationer. Elanvändaren kan också i fråga om elförsäljningsavtalet vara den som sköter samköpet och i fråga om elnätsavtalet den slutliga förbrukaren, d.v.s. olika parter.

Enligt 3 mom. tillämpas bestämmelserna i 6 a kapitlet på ett avtal endast om elanvändaren skaffar el huvudsakligen för eget bruk. De avtal där en elanvändare huvudsakligen förmedlar el till andra elanvändare hör således inte till detta kapitlets tillämpningsområde och de bestämmelser i det som skyddar elanvändaren. Emellertid tillämpas bestämmelserna i kapitlet på sådant samköp av el där en grupp elanvändare tillsammans och solidariskt skaffar sig el av minutförsäljaren enbart eller huvudsakligen för eget bruk.

25 a §. *Bestämmelsernas tvingande natur.* I fråga om sådana elanvändare och abonnenter som är konsumenter är bestämmelserna i kapitlet enligt 1 mom. tvingande till konsumentens fördel. Det att konsumentavtalen är tvingande innebär att ett avtalsvillkor som avviker från bestämmelserna i kapitlet är ogiltigt. Ogiltigheten innebär att ett avtalsvillkor inte har någon effekt i ett avtalsförhållande och att till ett lagstridigt villkor inte kan hänvisas ens i fråga om en konsument som har godkänt det. En domstol eller myndighet bör på tjänstens vägnar beakta att ett avtalsvillkor är ogiltigt.

Enligt 2 mom. tillämpas bestämmelserna i detta kapitel i övrigt endast om inget annat följer av avtalet, praxis som avtalsparterna har omfattat eller av handelssed eller någon annan sed som måste anses binda avtalsparterna. Vissa av bestämmelserna i detta kapitel är dock tvingande. Parterna på elmarknaden är naturligtvis skyldiga att följa övriga tvingande bestämmelser i elmarknadslagen samt de bestämmelser som utfärdats med stöd av den.

Avtalens dispositiva natur innebär inte att avtalsfriheten inte skulle ha några som helst begränsningar. I 3 kapitlet lagen om rättshandlingar på förmögenhetsrättens område (228/1929) finns bestämmelser om när en rättshandling är ogiltig. Ogiltigheten kan enligt kapitlet bero på bl.a. rättsstridigt tvingande eller begagnande av trångmål, oförstånd eller någons beroende ställning i

förhållande till någon annan. I kapitlet ingår också en bestämmelse om jämkning av oskäliga villkor i rättshandlingar. I lagen om konkurrensbegränsningar bestäms bl.a. om missbruk av dominerande ställning på marknaden. En part som bjuder ut tjänster och som har ensamrätt eller dominerande ställning på marknaden får inte med hänvisning till avtalsfriheten missbruka sin starka ställning i förhållande till kunderna.

I vissa bestämmelser nedan, som föreslås bli fogade till kapitel 6 a, konstateras uttryckligen att avvikelser inte alls får göras från dem eller att avvikelser inte får göras från dem till nackdel för abonnenten eller elanvändaren. Följaktligen får från bestämmelserna i 25 g § inte göras avvikelser genom avtal ens till abonnentens fördel. I 2 mom. i sist nämnda paragraf förbjuds abonnenten att säga upp ett anslutningsavtal, om en annan elanvändares elnätsavtal eller elförsäljningsavtal som gäller samma eldriftsställe är i kraft. I denna situation är det inte motiverat att tillåta att abonnenten säger upp avtalet.

I fråga om alla avtal är bestämmelserna i 25 h § i kapitlet och i fråga om de avtal som omfattas av leveransskyldighet bestämmelserna i 25 i § 1 och 2 mom. och 27 j § 1 mom. tvingande till abonnentens eller elanvändarens fördel. Bestämmelserna gäller begränsningar i fråga om distributionsnätsinnehavarens och elförsäljarens uppsägningsrätt och rätt att häva ett avtal. Begränsningarna beror på överföringskyldigheten enligt 10 § 1 mom. och leveransskyldigheten enligt 21 § 1 mom.

25 b §. *Tillsyn.* Konsumentombudsmannen övervakar att alla villkor som skall tillämpas på konsumentförhållandena är skäliga. På tillsynen tillämpas bestämmelserna i lagen om konsumentombudsmannen (40/1978) och 3 kap. konsumentskyddslagen. Som förfaringssätt vid tillsynen över avtalsvillkoren har etablerat sig att vid förhandlingar mellan konsumentombudsmannen och representanter för varje bransch avtalas om en miniminivå för de villkor som skall anses skäliga. Om ett sådant slutresultat som är godtagbart med tanke på konsumentskyddet inte uppnås vid förhandlingarna, har konsumentombudsmannen möjlighet att föra villkoren till marknadsdomstolen för prövning.

Enskilda tvister mellan distributionsnätsinnehavaren eller minutförsäljaren samt abonnenten eller elanvändaren behandlas i allmän

domstol. Konsumenten kan också föra ett ärende till konsumentklagonämnden för behandling.

Elmarknadsmyndigheten övervakar enligt 38 § 2 mom. elmarknadslagen att elmarknadslagen iakttas. Elmarknadsmyndigheten är följaktligen behörig att övervaka att också bestämmelserna i detta kapitel iakttas till den del detta ankommer på myndigheten.

25 c §. *Upplýsingar som skall lämnas innan avtal ingås.* I paragrafen bestäms om de uppgifter som distributionsnätinnehavaren och minutförsäljaren skall lämna abonnenten och elanvändaren innan avtal ingås. Distributionsnätinnehavaren skall meddela abonnenten uppgifter om de centrala avtalsvillkoren och de alternativ som står till buds för abonnenten innan anslutningsavtalet ingås. I praktiken ges dessa uppgifter i regel samtidigt som det utreds var abonnentens eldriftsställe är beläget, vilka drag som kan förväntas i elförbrukningen och vilka önskemål elanvändaren har. De centrala avtalsvillkor och alternativ som avses i paragrafen är i fråga om anslutningsavtalet bl.a. anslutningstidpunkten, den maximala elförbrukning som är möjlig via anslutningen, anslutningsavgiften och betalningssättet, de tekniska krav som ställs på parternas elanordningar och elinstallationer, såsom abonnentens anslutningsledning.

På motsvarande sätt skall distributionsnätinnehavaren innan elnätavtal ingås för kännedom lämna elanvändaren de centrala avtalsvillkoren och alternativen. Elanvändaren kan välja bland de olika nättjänstetariffer eller nättjänsteprodukter som distributionsnätinnehavaren bjuder ut. Villkoren i anslutningsavtalet och elanvändarens mål i fråga om elanskaffningen begränsar oftast tillbudsstående alternativ till ett mycket ringa antal. Med anknytning till nättjänsten har en kund som omfattas av konkurrens enligt 7 § 3 mom. elmarknadsförordningen möjlighet att antingen av distributionsnätinnehavaren beställa sådan mätutrustning som registrerar effekten per timme eller att själv skaffa sig den på annat håll.

Minutförsäljaren har samma informeringsplikt när ett elförsäljningsavtal ingås som distributionsnätinnehavaren har när ett elnätavtal ingås. Med tillbudsstående alternativ avses de alternativ som står till buds t.ex. i fråga om prissättning, avtalets giltighetstid, produktens egenskaper, såsom möjligheterna att skära ned effekten, eller andra faktorer. I

praktiken beror innehållet i informeringsplikten i betydande grad på om elanvändaren skaffar sig el genom ett traditionellt avtal, med vilket sammanhänger tariffsystem och leveransskyldighet, eller om anskaffningen görs inom ramen för konkurrens. Inom ramen för leveransskyldigheten går det i de flesta fall snabbt att reda ut vilket alternativ som är det förmånligaste ur elanvändarens synvinkel. Inom ramen för konkurrens däremot kan minutförsäljarens offert vara t.o.m. mycket individuell och behovet att reda ut den mycket grundligt.

De upplýsingar som nämns ovan skall alltid lämnas en abonnent eller elanvändare som ber om dem. Ätminstone de elförsäljningsavtal som omfattas av leveransskyldigheten ingås i regel muntligt, oftast per telefon. I denna situation vill elanvändarna inte nödvändigtvis ha en uttömmande utredning av innehållet i avtalsvillkoren och de olika alternativ som står till buds. Därför bör det också finnas en sådan möjlighet att elnät- eller elförsäljningsavtal kan ingås utan tidskrävande utredning av avtalsvillkor och alternativ. Till följd av detta ingår i paragrafen en bestämmelse, enligt vilken uppgifter inte behöver ges när ett muntligt avtal ingås, om inte elanvändaren vill ha dem.

Elanvändaren kan dock bekanta sig med avtalsvillkoren i den bekräftelse som skall sändas till honom sedan avtalet har ingåtts. Om bekräftelsen bestäms i 25 e §.

Enligt de allmänna principerna i avtalsrätten och finländsk rättspraxis har det ansetts att avtalsparten inte har förbundit sig vid ett sådant avtalsvillkor som han inte har haft en faktisk möjlighet att bekanta sig med innan avtalet ingicks. Samma princip har konstaterats i punkt 1.i i bilagan till rådets direktiv 93/13/EEG om oskäliga villkor i konsumentavtal.

25 d §. *Ingående av avtal.* Enligt 1 mom. skall ett anslutningsavtal ingås skriftligen. Ett anslutningsavtal som har ingåtts muntligen är dock inte ogiltigt. Om det endast avtalas muntligt om ett anslutningsavtal eller om ett villkor i avtalet, kan distributionsnätinnehavaren inte hänvisa till ett sådant villkor. Däremot kan abonnenten också hänvisa till ett sådant avtalsvillkor. Eftersom bestämmelsen inte är tvingande i fråga om andra än sådana abonnenter som är konsumenter, kan distributionsnätinnehavaren i övrigt också ingå muntliga anslutningsavtal. Anslutningsavtalen har i allmänhet redan länge

ingåtts i skriftlig form. Muntliga anslutningsavtal ingås i praktiken främst för företags och organisationers kortvariga elbehov.

Ett elnätsavtal eller elförsäljningsavtal kan enligt 2 mom. ingås i fri form t.ex. muntligen. Om en avtalspart kräver det, skall avtalet ingås skriftligen. Elförsäljningsavtalen ingås numera oftast per telefon. Elnätsavtal har ännu inte allmänt ingåtts med konsumenter.

Paragrafens 3 mom. har samma innehåll som första meningen i gällande 26 §. Enligt denna bestämmelse har kunder som omfattas av leveransskyldigheten fortsättningsvis rätt att kräva ett helhetsleveransavtal av sin elförsäljare. Ett sådant avtal innehåller alltså utöver elförsäljningen också nättjänsten, som minutförsäljaren svarar för i förhållande till elanvändaren. I detta moment slopas omnämmandet om att de av handels- och industriministeriet godkända elförsäljningsvillkoren skall tillämpas.

25 e §. *Bekräftelse.* Enligt 1 mom. skall distributionsnätinnehavaren bekräfta ett elnätsavtal som inte har ingåtts skriftligen och minutförsäljaren skall bekräfta ett elförsäljningsavtal som inte har ingåtts skriftligen genom ett meddelande som sänds till elanvändaren. Ett sådant avtal anses ha ingåtts skriftligen, där parten alltid, eller om denne så önskar, får en skriftlig, tillförlitlig utredning av de överenskomna villkoren.

I bekräftelsen skall elförbrukaren meddelas uppgifter om det avtal som ingåtts och om de villkor som skall tillämpas på avtalet, även uppgifter om priserna.

En bekräftelse kan innehålla t.ex. ett bekräftelsebrev som påminner om en avtalsblankett, allmänna avtalsvillkor och avtalad tariff eller definiering av produkten samt eventuellt en separat prislista över avgifterna för tjänsten.

Bekräftelsen skall sändas till elanvändaren så snabbt som möjligt, dock senast inom två veckor från den tidpunkt då avtalet ingåtts. Bekräftelsen sänds per brev.

Enligt 2 mom. skall elanvändaren inom en anmärkningstid på minst två veckor, som nämns i bekräftelsen, anmärka på de felaktigheter som eventuellt förekommer i bekräftelsen. Om ingen reklamation från elanvändaren anländer inom anmärkningstiden, anses avtalet ha ingåtts på de villkor som står i bekräftelsen.

För fall av eventuella meningsskiljaktigheter om innehållet i avtalet tillämpas en-

ligt 3 mom. under mellantiden avtalsvillkoren enligt bekräftelsen, om det inte kan bevisas att något annat har avtalats.

25 f §. *Avtalets varaktighet och upphörande.* Enligt 1 mom. kan avtal ingås antingen fortlöpande eller för en viss tid. Anslutningsavtal och elförsäljningsavtal är i allmänhet fortlöpande. Ett tidsbundet avtal anknyter främst till konsumentens egna specialbehov. Exempelvis byggnadsarbete på ett egnahemshus eller en semesterbostad kan förutsätta tillfällig anslutning till arbetsplatsens central. En dylik lösning lämpar sig inte för annan elförbrukning än den som sker under byggnadstiden.

De tidsbundna försäljningsavtalen har däremot ökat inom ramen för konkurrensen och de bedöms bli allmännare i framtiden.

I 2 mom. räknas upp på vilka sätt de avtal som avses i detta kapitel kan upphöra. Om distributionsnätinnehavarens rätt att häva ett anslutningsavtal bestäms i 27 i §. Om distributionsnätinnehavarens rätt att häva ett elnätsavtal och minutförsäljarens rätt att häva ett elförsäljningsavtal bestäms i 27 j §. Dessutom kan ett avtal upphöra genom att det sägs upp. En abonnent och en elanvändare kan när som helst säga upp ett fortlöpande avtal. Enligt 25 g § har abonnenten undantagsvis inte rätt att säga upp ett anslutningsavtal, om en annan elanvändares elnäts- eller elförsäljningsavtal som gäller samma eldriftsställe är i kraft. Däremot har distributionsnätinnehavarens och minutförsäljarens rätt att säga upp ett avtal begränsats i 25 g-25 i §. I samma paragrafer finns också bestämmelser om abonnentens och elanvändarens uppsägningstider, som i fråga om abonnenten skall fastställas som maximitiden för den uppsägningstid som står till buds för abonnenten.

Ett tidsbundet avtal upphör när tidsfristen går ut, utan särskilda åtgärder från avtalsparternas sida. En konsument har dock rätt att säga upp också ett tidsbundet anslutningsavtal, ett elnätsavtal och ett elförsäljningsavtal som omfattas av leveransskyldighet, trots att avtalet är tidsbundet. Härvid följs samma uppsägningstider som i fråga om motsvarande fortlöpande avtal. Om ingen uppsägningstid har definierats i avtalsvillkoren för anslutningsavtalet iakttas maximitiden, d.v.s. en månad, och i fråga om övriga avtal 14 dagar.

Om t.ex. ett egnahemshus blir klart före avtalad tid, kan abonnenten säga upp det

anslutningsavtal som gällde under byggnadstiden och ingå avtal om en bestående anslutning.

Om ett anslutningsavtal som gäller ett eldriftsställe upphör, upphör enligt 3 mom. utan särskilda åtgärder också de elnäts- och elförsäljningsavtal som gäller samma eldriftsställe och som är i kraft fortlöpande. Härvid bör dock också beaktas bestämmelsen i 25 g § 2 mom., enligt vilken abonnenten inte har rätt att säga upp ett anslutningsavtal, om ett elnätsavtal eller elförsäljningsavtal som en annan elanvändare har ingått och som gäller samma eldriftsställe är i kraft.

Momentet gäller inte tidsbundna avtal. När ett anslutningsavtal upphör, inverkar detta således inte på ett tidsbundet elförsäljningsavtals varaktighet när detta har ingåtts inom ramen för konkurrens. Också om el inte längre kan levereras till ett eldriftsställe till följd av att anslutningsavtalet har sagts upp, är elanvändaren fortsättningsvis skyldig att betala de fasta avgifter som föranleds av det tidsbundna elförsäljningsavtalet. Elanvändaren kan dock säga upp ett tidsbundet elnätsavtal och ett elförsäljningsavtal som omfattas av leveransskyldighet samtidigt med anslutningsavtalet.

25 g §. *Uppsägning av ett anslutningsavtal.* Enligt 1 mom. får distributionsnättsinnehavaren inte säga upp ett anslutningsavtal. Förbudet beror på den anslutningsskyldighet om vilken bestäms i 9 § 2 mom. elmarknadslagen.

I den andra meningen i momentet bestäms att en abonnent inte får säga upp ett anslutningsavtal, om ett elnätsavtal eller ett elförsäljningsavtal som en annan elanvändare har ingått och som gäller samma eldriftsställe är i kraft. En abonnent som äger en fastighet kan inte på detta sätt genom att säga upp anslutningsavtalet avbryta hyresgästens eltillförsel och t.ex. påskynda vräkning.

Enligt 2 mom. får den uppsägningstid som abonnenten har till sitt förfogande vara högst en månad. Abonnenten behöver inte anföra något skäl till uppsägningen.

Från bestämmelserna i denna paragraf får avvikelser inte göras genom avtal. Situationen är inte beroende av, om abonnenten är en konsument eller inte. Sålunda kan distributionsnättsinnehavaren och abonnenten inte avtala om att abonnenten har rätt att säga upp avtalet, ifall en annan elanvändares avtal som gäller samma eldriftsställe är i kraft.

25 h §. *Uppsägning av ett elnätsavtal.* Enligt 1 mom. får distributionsnättsinnehavaren inte säga upp ett elnätsavtal som har ingåtts med en konsument.

Distributionsnättsinnehavaren kan säga upp ett avtal som ingåtts med någon annan än en konsument endast när särskilda omständigheter råder. Uppsägning är möjlig, om det ur distributionsnättsinnehavarens synvinkel är oskäligt att hålla i kraft ett avtal till följd av en ändring i lagstiftningen eller en väsentlig ändring i förhållandena.

I 2 mom. bestäms att elanvändaren har en uppsägningstid på två veckor. När distributionsnättsinnehavaren använder sig av sin ovanliga uppsägningsrätt som avses i 1 mom. är uppsägningstiden tre månader.

Bestämmelserna i paragrafen är tvingande också till fördel för någon annan än en konsument. I 3 mom. konstateras att från bestämmelserna i paragrafen inte får göras avvikelser till nackdel för elanvändaren.

25 i §. *Uppsägning av ett elförsäljningsavtal.* Enligt 1 mom. får minutförsäljaren inte säga upp ett elförsäljningsavtal som har ingåtts med en konsument, när avtalet omfattas av leveransskyldighet.

Minutförsäljaren kan också inom ramen för leveransskyldigheten säga upp ett avtal som har ingåtts med någon annan än en konsument. Detta är dock möjligt endast om det ur minutförsäljarens synvinkel är oskäligt att hålla i kraft ett avtal till följd av en ändring i lagstiftningen eller en väsentlig ändring i förhållandena.

I 2 mom. bestäms om uppsägningstiderna för elförsäljningsavtal som omfattas av leveransskyldigheten. En elanvändares uppsägningstid är två veckor. När minutförsäljaren använder sig av sin ovanliga uppsägningsrätt som avses i 1 mom. är uppsägningstiden tre månader. Minutförsäljarens uppsägningstid är två veckor i en konkurrenssituation. Detta beror på att elanvändaren måste reserveras tillräckligt med tid för att ingå ett nytt avtal.

I 3 mom. bestäms om konsumentens rätt att säga upp ett långvarigt, tidsbundet elförsäljningsavtal, som har ingåtts utanför leveransskyldigheten. Ingen övre gräns har ställts för ett elförsäljningsavtals tidsbundenhet. Konsumenten anses dock inte kunna bindas för hårt vid ett långvarigt, tidsbundet elförsäljningsavtal. Därför kan konsumenten säga upp ett sådant tidsbundet avtal som avses här och som gäller en längre tid än två år, när två år av avtalsperioden har förflutit.

I en konkurrenssituation kan konsumenterna ges offerter som gäller ett tidsbundet avtal. Det att ett visst prisvillkor eller ett visst sätt att fastställa priset har tidsbunden giltighet, som binder båda avtalsparterna, fördelar den avtalsrisk som sammanhänger med ändringar i energipriset på ett sätt som avviker från det tidigare tariffsystemet. Ett dylikt villkor ökar därmed kundernas valfrihet.

Bestämmelserna i 1 och 2 mom. är tvingande också till fördel för en annan elanvändare, som omfattas av leveransskyldighet, än en konsument. Detta konstateras i 4 mom.

26 §. *Ändring av avtalsvillkoren.* I 1 mom. definieras de centralaste situationer där distributionsnätinnehavaren eller minutförsäljaren ensidigt får ändra avtalsvillkor och priser.

Enligt 1 punkten kan avtalet ändras på en grund som har specificerats i avtalet. Dessutom förutsätts att innehållet i avtalet inte ändras väsentligt. Hur väsentlig en ändring är bedöms inte genom en jämförelse med det ursprungliga innehållet i avtalet utan med det avtal som gällde vid tidpunkten för ändringen. Detta beror på att avtalen kan vara i kraft mycket länge, vilket gör att det kan bli nödvändigt att ändra deras innehåll. I en situation som inte omfattas av leveransskyldighet får minutförsäljaren dock inte ändra ett tidsbundet elförsäljningsavtal.

De avtalsklausuler som gäller fastställandet av priset kan indelas i två grupper, ändringsklausuler som i sig har verkningar och klausuler som förutsätter att en avtalspart gör något.

För det första kan det överenskommas om ett sådant automatiskt verkande beräknings-sätt, utgående från vilket det pris som skall betalas med vissa intervaller granskas med stöd av ett eller flera bestämda referensvärden som avtalsparterna inte kan påverka. Ett dylikt avtalsvillkor kan t.ex. vara utformat på ett sådant sätt att energipriset för varje månad utgör medelvärdet av vissa elbörsnoteringar under föregående månad, utökat med någon marginal. Även ett tidsbundet elförsäljningsavtal kan bindas på detta sätt. När justeringar enligt avtalsvillkoren görs i en eller annan riktning under avtalsperioden är det inte fråga om att ändra avtalsvillkoren, och följaktligen gäller bestämmelserna i denna paragraf inte dessa prisfluktuationer. Med tanke på betalningen av fakturan är det dock nödvändigt att minutförsäljaren i tid informerar elanvändaren om priserna under

den nya perioden, också om elanvändaren själv kan räkna ut sitt pris via de offentliga prisuppgifterna.

För det andra kan klausulerna om ändring av priset ge minutförsäljaren rätt att ändra priset, om ett visst villkor uppfylls. I avtalet fastställs priset på en viss nivå. För att det skall kunna ändras krävs särskilda åtgärder av avtalsparten. När ett visst index eller t.ex. priset på stenkol har stigit till minst den nivå som fastställs i avtalet kan minutförsäljaren sända elanvändaren ett ändringsmeddelande. I dessa situationer är det fråga om en ändring av avtalsvillkoren.

I ett elförsäljningsavtal kan t.ex. en sådan klausul tas in som berättigar till en ändring av priset till följd av ändringar i partipriset på el eller i bränslepriserna. Distributionsnätinnehavaren kan i sina avtalsvillkor förbereda sig på en ändring av priserna på nät-tjänsten, t.ex. då detta förutsätts av utvecklingen i fråga om de kostnader som förorsakas av att nätverksamhet idkas, ändringar i de avgifter som distributionsnätinnehavaren betalar till andra nätinnehavare eller uppfyllandet av den skyldighet att utveckla nätet om vilken bestäms i 9 § 1 mom.

Utgångspunkten är att klausulerna om pris och prisändringar kan utformas fritt enligt avtalsparternas syfte. Utöver andra alternativ kan det avtalas att priset är en fast prissättning som gäller under hela avtalstiden eller att priset kan kopplas till ett visst index eller något annat värde om vilket avtalas, så att prisjusteringar görs med överenskomna intervaller. Som referensvärde kan användas prisindex för bränslen, valda noteringar på elbörsen, index eller andra överenskomna värden som har beräknats på dessa. Elförsäljarna kan också, till ett fast pris, erbjuda sådana avtal som de och elanvändarna kommer överens om att parterna kan bli kvitt genom en uppsägningstid.

Med stöd av 2 punkten kan villkor och priser ändras till följd av en ändring av lagstiftningen eller ett beslut som en myndighet har meddelat, om distributionsnätinnehavaren eller minutförsäljaren inte kunde ta dessa med i beräkningen när avtalet slöts.

Med stöd av denna punkt kan avtalet ändras t.ex. då mervärdesskatteprocenten ändras. Också ändringar i skatter och avgifter, som grundar sig på t.ex. energi eller utsläpp från energiproduktionen, kan berättiga till att med stöd av punkten ändra priset. Även en myndighets beslut som sammanhänger med

t.ex. tillsynen över elsäkerheten eller nätverksamheten kan inverka på elpriset eller priset på nättjänsten. Som exempel på sådana beslut kan nämnas beslut genom vilka myndigheten ändrar sin etablerade lösningspraxis samt beslut som anknyter till elsäkerheten och som förorsakar betydande tilläggskostnader.

Enligt 3 punkten kan avtalet ändras, om det finns särskilda skäl till detta till följd av att förhållandena ändras, föråldrade avtals- eller prissättningsarrangemang förnyas eller åtgärder som behövs för energisparandet vidtas.

Eftersom avtalen på elsektorn ofta är i kraft länge, kan det uppkomma ett motiverat skäl att ändra avtalet. Ändringsbehoven kan föränledas t.ex. av att den kostnadsstruktur som har utgjort grund för distributionsnätinnehavarens eller minutförsäljarens prissättning och som i tiden var adekvat har blivit föråldrad under tidens gång. Snedvridningar kan uppkomma t.ex. i förhållandet mellan fastigheter och energiavgifter eller i prisförhållandena mellan olika dagar och årstider. Till exempel i de elnätavtal som har slutits på obestämd tid kan snedvridningar uppkomma under årens eller årtiondenas förlopp.

I fråga om energisparandet kan handels- och industriministeriet ge rekommendationer eller sluta avtal om energisparande med elsektorns organisationer eller direkt med elförsäljare och nätinnehavare. Dessa rekommendationer och avtal kan komma att förutsätta ändringar i avtalsvillkoren, t.ex. i tariffuppbyggnaden. I dylika fall kan avtalsvillkoren ändras på det sätt som rekommendationen eller avtalet förutsätter.

På de grunder som avses i denna punkt kan en minutförsäljare inte ändra villkoren eller priserna i ett elförsäljningsavtal som ingåtts inom ramen för konkurrens. Detta beror framför allt på att de konkurrensutsatta elförsäljningsavtalen kan sägas upp och prissättningssystemet följaktligen inte hinner föråldras på det sätt som avses i punkten. Inom ramen för konkurrens kan parterna också ta större risker i fråga om ändringar i framtiden än t.ex. i de elförsäljningsavtal som omfattas av leveransskyldighet.

Enligt 2 mom. har distributionsnätinnehavaren och minutförsäljaren dessutom rätt att göra små ändringar i avtalsvillkoren. Dessa ändringar får inte påverka det centrala innehållet i avtalet. När elmarknaden formas kan

utvecklingen vara så snabb att det t.o.m. ofta kan finnas skäl till mindre justeringar av avtalsvillkoren.

I 3 mom. bestäms om justeringar av priset som beror på ändringar i distributionsnätinnehavarens geografiska ansvarsområde. Enligt 15 § 3 mom. får priset på nättjänsterna inte vara beroende av var inom en viss distributionsnätinnehavarens ansvarsområde kunden är belägen. Om ansvarsområdet ändras, skall distributionsnätinnehavaren av detta skäl kunna justera priserna på nättjänsten så att de är enhetliga på hela ansvarsområdet. Om ändringar i ansvarsområdet bestäms i 6 § elmarknadslagen. Ett skäl till att ansvarsområdet ändras kan vara en fusion mellan nätinnehavare, överlåtelse av affärsverksamhet, en ändring som har praktiska orsaker och som har avtalats i fråga om ansvarsområdet eller ett annat sådant motiv. De ändringar i priserna på elnätstjänster som beror på förändringar i ansvarsområdet får träda i kraft tidigast en månad efter att meddelande om dem har sänts. Detta gäller dock inte en prisändring som föränleds av en sådan ändring av ansvarsområdet som grundar sig på ett myndighetsbeslut.

I 4 mom. bestäms att en ensidig ändring av avtalet eller priserna skall meddelas den andra avtalsparten. I meddelandet skall anföras till vilka delar avtalet ändras och hurdana de nya villkoren eller priserna är till de delar som har ändrats, från vilken tidpunkt ändringen träder i kraft samt avtalspartens eventuella rätt att säga upp avtalet på grund av ändringen. Dessutom skall grunden för ändringen meddelas.

Meddelandet skall sändas skriftligen till avtalsparten. Kunderna kan meddelas om prisändringen t.ex. genom ett meddelande i samband med fakturan eller genom ett brev som sänds separat till faktureringsadressen.

Ändringen får i regel träda i kraft tidigast en månad efter att abonnenten eller elanvändaren har sänts meddelande om ändringen. Sådana ändringar av priset och andra avtalsändringar som beror på ändringar i lagstiftningen eller myndighetsåtgärder kan dock genomföras vid den tidpunkt som lagstiftningen eller myndighetsbeslutet förutsätter. Till exempel en prisändring till följd av en skatteändring kan genomföras från den dag då den ändrade skatten börjar uppbäras. Som exempel på ett myndighetsbeslut kan nämnas ett beslut genom vilket distributionsnätinnehavarens ansvarsområde ändras. De

ändringar man känner till bör man sträva efter att alltid meddela så snabbt som möjligt.

27 §. *Rätt att hålla inne betalning.* Enligt 1 mom. har abonnenten rätt att hålla inne anslutningsavgiften, om anslutningen inte har kopplats vid den tidpunkt som avtalats i anslutningsavtalet. Om betalning av anslutningsavgiften överenskomms också i anslutningsavtalet. Vanligen förfaller anslutningsavgiften till betalning omedelbart när anslutningen har kopplats. Rätten att hålla inne anslutningsavgiften har ofta ingen praktisk betydelse, eftersom avgiften förfaller till betalning först efter anslutningstidpunkten. I anslutningsavtalet kan det dock avtalas om att anslutningsavgiften skall betalas i rater. I konsumentavtal kommer betalning av avgiften i rater främst i fråga, om det t.ex. till följd av att eldriftsstället är beläget i periferin har överenskommit att anslutningsavgiften är högre än sedvanligt.

När det avtalas om leveranstidpunkten är det skäl att beakta de faktorer man känner till, vilka kommer att påverka möjligheterna att uppfylla avtalet, såsom tillståndsärenden som gäller markägandet eller vid vilken tidpunkt kommunaltekniken installeras. Dessa kan orsaka hinder eller dröjsmål för distributionsnätinnehavaren när denne uppfyller sina förpliktelser.

När anslutningen har kopplats efter ett dröjsmål, har abonnenten rätt att hålla inne en sådan del av sin prestation som är nödvändig som säkerhet för hans krav på ersättning.

Enligt 2 mom. har elanvändaren rätt att hålla inne avgifter enligt elförsäljningsavtalet sedan inledandet av elleveransen har fördröjts. Elanvändarens skyldighet att betala avgifterna börjar först när elleveransen har inletts. För dröjsmålstiden har elanvändaren ingen skyldighet att betala grundavgifterna. Grundavgifterna fastställs på basis av tiden, vilket gör att dröjsmålstidens relativa andel av avgiften kan fastställas. Avgifterna för nättjänsten kan elanvändaren däremot bli tvungen att betala också för den tid som minutförsäljarens dröjsmål varar. När en elleverans har inletts efter ett dröjsmål, har elanvändaren fortsättningsvis rätt att hålla inne en sådan del av sin prestation som är nödvändig som säkerhet för hans ersättningsanspråk.

I ett dröjsmålsläge har såväl elanvändaren som abonnenten också rätt att kräva att av-

talet uppfylls, fastän det inte föreslås att en uttrycklig bestämmelse om detta skall tas in i lagen.

27 a §. *Standardersättning vid dröjsmål med kopplandet av en anslutning.* Paragrafens 1 mom. gäller den standardersättning som skall erläggas när kopplandet av en anslutning fördröjs.

Enligt vad som föreslås skall standardersättningen fastställas utgående från hur länge dröjsmålet har varat. För de två första dröjsmålsveckorna är standardersättningen 5 % för varje påbörjad vecka. När dröjsmålet har varat 8–14 dagar är standardersättningen följaktligen 10 %. För de följande två påbörjade dröjsmålsveckorna är standardersättningen 10 % för vardera veckan. Detta innebär att när dröjsmålet har varat minst 22 dagar är standardersättningen 30 %, vilket också är standardersättningens maximiprocent. I momentet fastställs också standardersättningens maximibelopp i mark, vilket är 10 000 mark. Nämda markbelopp kan ändras genom förordning, om den ekonomiska och monetära utvecklingen ger anledning till detta. I praktiken uppgår totalavgifterna för de anslutningar som skaffas till hushåll vanligen till högst tiotusen mark. För att standardersättning skall fås, förutsätts inte att abonnenten kan visa att han har åsamkats skada av dröjsmålet.

När standardersättningen beräknas, beaktas alla sedvanliga avgifter som skall uppbäras för anslutandet. Utöver den egentliga anslutningsavgiften kan man i praktiken uppbära t.ex. kopplingsavgifter. När standardersättningen fastställs, beaktas den anslutningsavgift som distributionsnätinnehavaren allmänt använder när denne bjuder ut anslutningar enligt s.k. tabellpriser. Priser som är högre än de markbelopp som ingår i tabellen över anslutningsavgifterna kan användas t.ex. när anslutningar levereras till eldriftsställen som är belägna i periferin och därmed orsakar stora kostnader. Dessa beaktas dock inte när standardersättningen beräknas.

En byggnadsentreprenad som gäller en anslutningsledning och som omfattas av konkurrens hör inte till denna anslutningsavgift. Om påföljderna vid eventuellt dröjsmål i en ledningsentreprenad kan överenskommas i entreprenadavtalet i fråga.

Enligt 2 mom. har en abonnent, som har lidit skada av dröjsmål vid levererandet av en anslutning, rätt att för skadan få en ersättning som överskrider standardersättning-

en. Tvister som gäller skyldighet till skadestånd eller prisavdrag och skadeståndets belopp behandlas i domstol. Detsamma gäller också 27 b, 27 d och 27 e §.

Enligt 3 mom. har abonnenten inte rätt till ovan nämnda standardersättning i en situation där dröjsmålet beror på ett hinder som distributionsnätinnehavaren inte kan påverka.

27 b §. *Skadestånd på grund av dröjsmål.* I paragrafen bestäms om distributionsnätinnehavarens och minutförsäljarens skadeståndsskyldighet i dröjsmålsituationer. Bestämmelsen motsvarar skadeståndsbestämmelserna i konsumentskyddslagen och bestämmelserna i 27 § köplagen. Utgångspunkten är att distributionsnätinnehavaren eller minutförsäljaren skall ersätta abonnenten eller elanvändaren för en skada som denne har lidit till följd av dröjsmål vid kopplandet av anslutningen eller inledandet av elleveransen. Under de förutsättningar som nämns i 1 och 2 mom. kan distributionsnätinnehavaren eller minutförsäljaren dock befrias från ersättningsskyldigheten. Bestämmelserna i 3 mom. begränsar skadeståndet när det är fråga om indirekta skador.

I 1 mom. finns en huvudregel om ersättningsskyldighet, enligt vilken abonnenten och elanvändaren har rätt till ersättning för en skada som han lider till följd av dröjsmål. I momentet ställs förutsättningar för att befrielse från skadeståndsskyldigheten skall ges. Alla dessa förutsättningar skall uppfyllas för att distributionsnätinnehavaren eller minutförsäljaren skall undgå att behöva betala skadestånd. På den som hänvisar till att ansvarsfrihet bör beviljas ankommer det att bevisa att förutsättningar för ansvarsfrihet finns.

Den första förutsättningen för ansvarsfrihet är att dröjsmålet beror på en sådan omständighet som hindrar att anslutningen levereras eller elleveransen inleds i rätt tid. Det räcker inte att uppfyllandet av avtalet försvåras eller blir dyrare än väntat. Å andra sidan krävs det inte i bestämmelsen att det skall vara fråga om en s.k. objektiv omöjlighet, d.v.s. att en prestation i rätt tid har blivit omöjlig förutom för distributionsnätinnehavaren eller minutförsäljaren också för vem som helst annan. Som hinder kan också sådana förhållanden anses som inte gör prestationen direkt omöjlig men dock så exceptionellt tung att de objektivt bedömda måste anses faktiskt förhindra prestationen.

Det att uppfyllandet av avtalet förhindras kan ha många slags orsaker. Naturkatastrofer och olyckor med motsvarande verkningar, såsom bränder eller explosioner, och detsamma gäller t.ex. en strejk, kan förhindra levererandet av en anslutning. Även en brottslig gärning eller en åtgärd från myndighetens sida kan förhindra distributionsnätinnehavarens eller minutförsäljarens prestation.

Händelser av ovan nämnt slag är således inte i sig grunder för befrielse utan endast under den förutsättningen att de faktiskt förhindrar distributionsnätinnehavaren eller minutförsäljaren från att uppfylla den avtalade prestationen. Till exempel en strejk bland distributionsnätinnehavarens anställda kan i ett tidigt skede av en leverans förhindra eller försena planeringen av anslutningar eller ingående av nödvändiga avtal om markanvändning, men strejken behöver inte nödvändigtvis inverka på själva installeringsarbetet.

Distributionsnätinnehavaren eller minutförsäljaren kan inte generellt hänvisa till att uppfyllandet av avtalet blir dyrare än väntat. Också ekonomiska faktorer kan dock i vissa fall förhindra uppfyllandet av avtalet. Härvid överskrider de kostnader som är nödvändiga för att det skedda eller följderna av det skall kunna övervinnas klart det som objektivt sett kan anses som en tänkbar insats för att uppfylla avtalet i fråga.

Den andra förutsättningen för befrielse från skadeståndsskyldigheten är enligt 1 mom. att dröjsmålet beror på ett hinder utanför distributionsnätinnehavarens eller minutförsäljarens kontroll. Sådana faktorer som kan räknas till deras egen kontrollsfär medför alltid skadeståndsansvar. Till exempel andra faktorer än arbetstvister i anslutning till distributionsnätinnehavarens eller minutförsäljarens anställdas verksamhet hör till de faktorer som dessa kan påverka. Också sådana faktorer som distributionsnätinnehavaren eller minutförsäljaren kan kontrollera genom planeringen eller organiseringen av sin verksamhet omfattas av ersättningsskyldigheten.

Enligt bestämmelserna i momentet är det med tanke på uppkomsten av skadeståndsansvar inte av betydelse om distributionsnätinnehavarens eller minutförsäljarens förfarande i något hänseende har varit klanderbart. Bestämmelserna i momentet skiljer sig i detta hänseende från skadeståndsansvar på

grund av vållande.

En tredje förutsättning för befrielse från skadeståndsskyldighet är enligt 1 mom. att hindret är sådant att distributionsnätinnehavaren eller minutförsäljaren inte skäligen kunde förväntas ha räknat med det när avtalet ingicks. Ifall t.ex. nätbyggnadssektorn i en arbetstvist redan hade gett varning om strejk när avtalet ingicks och prestationstiden avtalades, kan distributionsnätinnehavaren inte hänvisa till detta som skäl för dröjsmål vid levererandet av anslutningen.

Ett fjärde hinder för befrielse från skadestånd är att distributionsnätinnehavaren eller minutförsäljaren inte skäligen har kunnat undvika eller övervinna hindret eller följderna av det. Till exempel för att prestationshinder som beror på kortvariga svårigheter i tillgången på förnödenheter skall kunna undvikas, kan det förutsättas att ett rimligt stort lager hålls.

Om det t.ex. visar sig att en anslutning inte kan levereras på det sätt som distributionsnätinnehavaren har haft för avsikt, skall denne förlita sig på tillbudsstående alternativa möjligheter för att uppfylla sin prestationsskyldighet. Dock är det inte alltid möjligt att eliminera följderna av något som redan har skett.

Den befrielse från skadeståndsskyldighet om vilken bestäms i momentet gäller dock i allmänhet endast den tid som verkan av hindret räcker. Situationen kan ändras så att förutsättningarna för ansvarsfrihet inte längre uppfylls. Distributionsnätinnehavaren eller minutförsäljaren befrias härvid från ersättningsskyldigheten endast i fråga om den skada som abonnenten eller elförbrukaren har orsakats under den tid då förutsättningarna för ansvarsfrihet förelåg.

Till exempel ett dröjsmål som abonnenten själv är orsak till eller som han kan påverka befriar distributionsnätinnehavaren från ersättningsskyldigheten. Typiska dröjsmål som abonnenten ger upphov till kan vara att installationer som abonnenten ansvarar för, såsom en anslutningsledning som har beställts av en entreprenör, inte är färdiga vid den tidpunkt då det har avtalats att anslutningen skall ske.

Paragrafens 2 mom. gäller hur distributionsnätinnehavarens eller minutförsäljarens dröjsmål påverkas av ett dröjsmål som beror på någon som distributionsnätinnehavaren eller minutförsäljaren har anlitat för att fullgöra avtalet. Distributionsnätinnehavaren

eller minutförsäljaren befrias från skadeståndsansvar till följd av dröjsmål som denna person, t.ex. en underentreprenör, har förorsakat, endast om också denne har drabbats av det hinder som avses i 1 mom. Bestämmelsen skärper skadeståndsansvaret jämfört med 1 mom. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att distributionsnätinnehavaren eller minutförsäljaren inte kan undgå skadeståndsansvar enbart av den orsaken att han har uppdragit åt en tredje person att helt eller delvis uppfylla avtalet.

Inledandet av en elleverans till ett eldriftsställe, till vilket el inte levereras innan elförsäljningsavtalet träder i kraft, sker så att minutförsäljaren av distributionsnätinnehavaren beställer koppling av eldriftsstället. Härvid agerar distributionsnätinnehavaren som en av minutförsäljaren anlitad person som avses i momentet. Till exempel vid levererandet av en anslutning i form av en jordkabel har distributionsnätinnehavaren delvis kunnat förlita sig på en grävmaskinsföretagare.

Enligt 3 mom. är distributionsnätinnehavaren eller minutförsäljaren skyldig att ersätta abonnenten eller elförbrukaren för de indirekta skador dessa förorsakats endast om skadan beror på vårdslöshet från hans sida. När kopplandet av anslutningen eller elleveransen fördröjs skall som indirekta skador anses de situationer som definieras i momentet.

Som indirekt skada anses för det första den förlust av inkomst som abonnenten eller elförbrukaren lider på grund av avtalsbrott eller åtgärder som föranleds av detta. För det andra anses som indirekt skada en skada som beror på en förpliktelse som grundar sig på något annat avtal, t.ex. skyldigheten att betala lön när arbetena till följd av dröjsmålet är nedlagda eller i fråga om ett produktionsföretag skyldighet att ersätta dem som har beställt produkter när ett dröjsmål inträffar i produktionen. För det tredje anses som indirekt skada förlust av bruksnyttan av föremålet för avtalet som inte medför direkt ekonomisk skada, samt annan därmed jämförbar väsentlig olägenhet. För det fjärde skall som indirekt skada anses en annan skada som är av samma slag som den som nämns ovan i detta moment och som är svår att förutse.

Andra skador än de som räknas upp i momentet är direkta. Exempel på direkta skador som grundar sig på dröjsmål med anslut-

ningen är skälig hyra som måste betalas för en tillfällig bostad när flyttningen fördröjs och kostnaderna för utredning av vad dröjsmålet beror på.

27 c §. *Fel.* Enligt paragrafen är en prestation felaktig, då elens kvalitet eller leveranssätt inte motsvarar det avtalade. Om inget annat har avtalats mellan avtalsparterna, är leveransen felaktig när elens kvalitet i fråga om spänning eller övriga definierade egenskaper inte stämmer överens med de standarder som följs i Finland. För närvarande följs standarden SFS 50160.

Från kvalitetskraven enligt standarden kan avvika i riktning mot det bättre eller sämre i ett anslutningsavtal, elnätsavtal eller ett elförsäljningsavtal som inbegriper nättjänst, när det finns särskilda skäl till detta. En ovillkorlig gräns i frågor som gäller kvaliteten på den el som skall levereras via nätet ställer de bestämmelser och föreskrifter som gäller elsäkerheten.

Även i fråga om leveranssättet kan avtalas om undantag. Mellan minutförsäljarna och elanvändarna har ingåtts avtal om nedskärning av tillbudsstående effekt främst med tanke på tidpunkter med toppeffekt. Om försämringar som gäller leveranssättet avtalas i allmänhet för att sänka kostnaderna för elansskaffningen. Elanvändaren får sin del av kostnadsinbesparingarna via billigare priser. I fråga om hushållen är det mest typiska objektet för nedskärning av effekten upp- och nedskärning. I dessa fall får ett enskilt avbrott enligt de elförsäljningsvillkor som ingår i handels- och industriministeriets beslut inte överskrida 1,5 timmar och avbrottstiden under ett dygn inte fem timmar. Definitionen på el i denna paragraf hindrar inte att man också i framtiden ingår motsvarande avtal med elanvändare och minutförsäljare och eventuellt också med distributionsnätinnehavare. De sist nämnda har dock i allmänhet inte intresse av att skära ned effekten. Det är inte frågan om ett sådant fel som avses i denna paragraf, när distributionsnätinnehavaren på uppdrag av minutförsäljaren skär ned den effekt som står till elanvändarens förfogande.

Bristfällighet i elkvaliteten kan visa sig t.ex. på så sätt att fel uppkommer i de apparater som fungerar med el eller belysningens skarpa upprepade gånger och klart iakttagbart varierar.

Elleveransen är felaktig också då det i den förekommer avbrott som med beaktande av

avbrottets orsak och övriga omständigheter inte kan anses ringa. Någon entydig timgräns kan inte ställas, eftersom definierandet av felet enligt paragrafen också påverkas av andra faktorer än avbrottets längd.

Avbrott i elleveransen kan ha många olika orsaker. Av en elleverans kan inte förutsättas att den skall ske utan avbrott. Elnätet är alltid utsatt för olika naturfenomen och andra fenomen som orsakar avbrott. Nätinnehavarna kan minska antalet avbrott och förkorta den tid avbrotten varar från det nuvarande genom att investera i elnätet och t.ex. genom att upprätthålla en betydande beredskap att reparera fel. Ur de elanvändares synvinkel som finansierar kostnaderna för nätverksamheten är det dock förnuftigast att eftersträva en sådan nivå i fråga om avvärjningen av avbrott där priset på nättjänsten och de kostnader som elanvändarna orsakas av avbrotten sammanräknade är så förmånliga som möjligt. Av detta skäl kan det inte anses förekomma ett sådant fel i elleveransen som skulle medföra påföljder, om elleveransen avbryts för en kort tid och detta inte upprepas ofta.

När det bedöms om det är fråga om ett fel, skall utöver avbrottets längd också beaktas orsaken till avbrottet och övriga omständigheter. Som beaktansvärda omständigheter kan också avbrottets verkningar för elförbrukaren komma i fråga.

Distributionsnätinnehavarens skyldighet att vidta åtgärder för att reparera ett fel börjar i och med att distributionsnätinnehavaren får kännedom om avbrottet antingen av elförbrukaren eller via sitt eget bevakningssystem. På motsvarande sätt bedöms avbrottstidens längd enligt när distributionsnätinnehavaren har fått kännedom om avbrottet. I de flesta fall fungerar distributionsnätinnehavarnas driftssystem så att nätinnehavaren via det automatiskt får vetskap om avbrott i ett hög- eller medelspänningsnät.

Däremot får distributionsnätinnehavaren vetskap om de avbrott som sker i distributionstransformatorn och i lågspänningsnätet endast om elanvändarna anmäler dem. Om en elanvändare vill försäkra sig om sin möjlighet att hänvisa till ett fel som kanske finns i elleveransen, är det skäl att han själv meddelar avbrottet till distributionsnätinnehavaren. Elanvändaren kan bedöma situationen enligt det att t.ex. om områden som omfattar hela kvarter i stadsförhållanden är mörka kan det anses klart att nätinnehavaren

genast blir medveten om avbrottet. Däremot kan samma slutsats inte dras lika enkelt i fråga om ett ensamt hus på landsbygden som står i ändan av en elledning.

I en elleverans förekommer ett fel också då det under en längre period, t.ex. under en vecka, uppstår avbrott som upprepas ofta och som med beaktande av skälen till avbrotten och övriga omständigheter inte kan anses ringa. Den totala verkan av avbrotten kan jämföras med ett långvarigt enhetligt avbrott. Om dylika avbrott är sporadiska, är det inte fråga om en felsituation.

I en elleverans förekommer också kortvariga avbrott, som beror på att man försöker förhindra större störningar med tekniska hjälpmedel. Om t.ex. en gren som har fallit på en luftkabel förorsakar kortslutning, gör nätinnehavarens styrsystem nätdelen i fråga spänningslös för att förhindra brand och livsfara. Tekniska hjälpmedel, såsom snabbåterkoppling eller fördröjd återkoppling, återställer spänningen efter en stund, varvid kunderna igen får el. När automatiken med snabbåterkoppling används blir det redan inom bråkdelen av en sekund efter att avbrottet har börjat klart om kortslutningen har upphört, vilket gör att kunden inte nödvändigtvis alls ens märker avbrottet. Även i omfattande reparationsarbeten kan man, när man reder ut och reparerar ett fel, bli tvungen att t.o.m. flera gånger bryta och på nytt koppla på eltillförseln till de kunder där felet förekommer. I ovan nämnda situationer är det dock inte fråga om ett sådant fel som avses i paragrafen.

Felavbrotten beror ofta på väderleksförhållanden eller andra naturfenomen. En storm kan fälla träd på en luftkabel, åskan kan skada en distributionstransformator och ett träd som har fällts av ett snölass kan skada ledningar. Även vinden kan förorsaka avbrott i elleveransen och detsamma gäller djur som tränger in i transformatorn. En kortslutning till följd av fuktskador kan också orsaka ett avbrott. De avbrott som förorsakas av ovan nämnda skäl försöker man minska bl.a. genom att röja ledningsgatorna och genom skydd mot åskan. Det är dock inte möjligt att uppnå ett fullständigt skydd. Till exempel att bredda ledningsgatorna i medelspanningsnätet så mycket att träd i inga som helst fall kan falla på ledningarna är i teorin möjligt, men en dålig lösning både ekonomiskt och med tanke på miljön.

När det är fråga om en exceptionell situa-

tion, t.ex. en kraftig storm, är också elanvändaren oftast medveten om detta. Felbedömningen bör också då göras utgående från förhållandena i det enskilda fallet och det är inte ändamålsenligt att ställa någon ovillkorlig timgräns. Ett rimligt kort avbrott bör i dessa fall inte anses som ett fel.

Om ett avbrott räcker länge, kan det dock inte ur elanvändarens synvinkel anses skäligt att han inte alls får gottgörelse. I dylika fall är det ett fel i elleveransen. När avbrottet räcker länge skall distributionsnätinnehavaren så effektivt som möjligt informera om reparationsläget inom det område där felet förekommer.

Vid bedömningen av ett fel skall många faktorer i anslutning till skälet till avbrottet och till de förhållanden som har påverkat det beaktas. De jordkablar som används i områden med tät bebyggelse är inte lika känsliga för väderleksförhållanden och avbrott som de luftkablar som är allmänna i områden med gles bebyggelse. Å andra sidan kan ett fel i en jordkabel kräva en längre reparations-tid. På ett område med gles bebyggelse igen kan ett avbrott som t.o.m. räcker flera timmar i vissa fall vara av sådan art att det med beaktande av omständigheterna inte är fråga om ett sådant fel som avses i paragrafen.

På områden med gles bebyggelse är det ofta svårt att korrigera skälet till ett avbrott till följd av de långa avstånden. Det förekommer också skillnader i distributionsnätinnehavarnas beredskap att förhindra avbrott och i synnerhet i deras beredskap att korrigera orsakerna till dem. Nätinnehavarens otillräckliga beredskap att avvärja avbrott och otillräckliga reparationsberedskap räcker inte som grund för att bolaget i fråga skall tillåtas ha längre avbrottstider än övriga bolag. I detta sammanhang bör det observeras att i 9 § 1 mom. elmarknadslagen har ställts en skyldighet för distributionsnätinnehavaren att utveckla nätet.

Vid bedömningen av ett fel är det också av betydelse om elanvändarens uppvärmning är beroende av el eller inte. Med detta hänger den tidpunkt nära samman då avbrottet skedde. Ett avbrott sommartid är med tanke på uppvärmningen inte av så stor betydelse som ett avbrott vintertid. Å andra sidan påverkar ett avbrott sommartid förvaringen av livsmedel mera än ett avbrott vintertid. Också den faktorn om det är fråga om en fritidsbostad eller stadigarande bostad är av be-

tydelse när man med stöd av avbrottets längd och rådande omständigheter bedömer om det är fråga om ett sådant fel i elleveransen som avses i detta förslag. Ett avbrott i en fritidsbostad kan t.o.m. vara länge utan att det är frågan om ett sådant fel som avses i paragrafen.

Tillgången på el kan försvåras bl.a. under en kraftverksstrejck, i en situation där det förekommer störningar i stamnätet eller när bränsletillgången försvåras till följd av kriser av olika slag. Härvid kan distributionsnättsinnehavaren bli tvungen att ransonera eltillgången. För fall av dylika situationer som är sällsynta men allvarliga har distributionsnättsinnehavarna utarbetat planer, med vilka de eftersträvar att i alla förhållanden trygga verksamheten vid t.ex. sjukhus och alarmcentraler. I praktiken innebär en dylik ransonering av eltillgången i det första skedet att eltillgången begränsas så att el levereras turvis till olika bostadsområden.

För en tid med elbrist har verksamhetsprinciper beretts mellan producenterna, försäljarna och nätinnehavarna. Principerna gäller såväl riksomfattande elbrist och den situation som föregår den som också en regional bristsituation. Principerna utgår ifrån att leveransskyldigheterna uppfylls i den omfattning som det är möjligt. När ett hinder föreligger begränsar parterna sina leveranser och även sin egen förbrukning relativt sett med samma regionala andelar fördelade så jämnt som möjligt på de olika elanvändarna. Begränsningarna klassificeras i olika nivåer enligt viktighetsgrad och livsviktiga funktioner tas inte med i begränsningarna. Lokalt sörjer varje distributionsnättsinnehavare för att begränsningarna verkställs oberoende av vems elförsäljning det är fråga om. I dessa exceptionella situationer anses en elleverans felaktig ifall avbrottet räcker länge — avsevärt mycket längre än vad som skulle anses vara ett fel under vanliga förhållanden.

Ibland är det nödvändigt att tillfälligt avbryta en elleverans för att avvärja en fara som hotar människoliv, hälsa eller egendom.

Distributionsnättsinnehavarna kan för sin egen verksamhet ställa kvalitetskriterier i anslutning till längden på och antalet avbrott.

I elleveransen förekommer också s.k. planerade avbrott, då elleveransen till kunderna måste avbrytas t.ex. till följd av underhålls- eller reparationsarbeten. Om kunderna effek-

tivt har informerats om dylika avbrott och den tid de sannolikt pågår, och om de pågår en rimlig tid, har elanvändaren i allmänhet inte rätt till påföljder enligt elmarknadslagen med anledning av avbrottet.

Informandet skall skötas så att så många som möjligt av de elanvändare som omfattas av avbrottet får kännedom om det. Vad som är tillräckligt effektiva informeringsmetoder varierar regionalt. Till exempel i huvudstadsregionen är en radannons i dagstidningarna i regel ingen effektiv metod, däremot nog i glesbygdsområden. I höghusområden används anslagstavlor i trapphuset i stor utsträckning. Om ett avbrott gäller endast ett fåtal elanvändare, kan de meddelas per telefon. Ett kort som sänds till elanvändarna är den effektivaste anmälningsmetoden som är i bruk.

Korta avbrott, som t.ex. räcker endast några minuter, behöver inte meddelas till elanvändarna, eftersom de också i övrigt måste förbereda sig på korta avbrott. Dessutom kan man vid vissa situationer där man letar efter ett fel bli tvungen att utan förvarning avbryta eltillförseln till ett visst område för att det skall bli möjligt att reparera felet.

27 d §. *Prisavdrag.* Enligt vad som föreslås skall en elanvändare till följd av ett fel ha rätt till ett avdrag som motsvarar felet och som dock i fall där avbrott förekommer utgör en andel som motsvarar minst två veckor av räkningen för nättjänsten under pågående år. För närvarande täcker elräkningen till en kund som är konsument både elförsäljningen och den nättjänst denna förutsätter. Eftersom avbrotten så gott som utan undantag beror på fenomen inom nätverksamheten, är det ändamålsenligt att binda avdragsbeloppet vid priset på nättjänsten.

Avsikten är inte att prisavdraget i samtliga fall automatiskt skall vara av denna storlek, utan det kan också vara större. Genom att ställa ett minimibelopp eftersträvar man att prisavdraget skall vara så pass stort att det också är ägnat att effektivt distribuera distributionsnättsinnehavarnas verksamhet och ge elanvändarna en större gottgörelse bl.a. för sänkt boendekomfort än en gottgörelse som har avvägs direkt mot avbrottets längd.

Det skattebelagda medelpriset på nättjänster till konsumenter varierar mellan 15 och 25 penni per kilowattimme. Härvid utgör nätpriset för två veckor för en typisk radhusbostad med eluppvärmning (18 000 kWh/år) ca 100–170 mark.

Syftet är att distributionsnättsinnehavaren i fall där prisavdrag blir aktuella i praktiken skall minska räkningen med avdraget sedan elförbrukaren har yrkat på detta. Ett sådant förfarande där elanvändaren själv räknar bort prisavdraget i räkningen kan medföra onödiga meningsskiljaktigheter och kostnader för utredning. I villkoren för nättjänsten kan överenskommas om ett noggrannare förfarande.

27 e §. *Skadestånd på grund av fel.* I paragrafen bestäms om distributionsnättsinnehavarens och minutförsäljarens skadeståndsskyldighet vid situationer där fel har uppkommit. Bestämmelsen motsvarar de bestämmelser om skadestånd som ingår i konsumentskyddslagen. Indirekta skador är nätinnehavaren eller försäljaren, enligt vad som föreslås, skyldig att ersätta endast om skadan beror på vårdslöshet från hans sida.

De indirekta skadornas art har utretts i samband med motiveringarna till 27 b § 3 mom. I en situation där ett fel förekommer är typiska indirekta skador för konsumenten den förlust av bruksnytta eller boendekomfort som elanvändaren och hans familj försakas. För ett företag kan typiska indirekta skador vara förlust av inkomst när produktionen måste avbrytas som en följd av ett elavbrott. Direkta kostnader är däremot t.ex. kostnaderna för ett degparti som förstörs när eltillförseln till ett bageri avbryts och för hanteringen av detta parti eller kostnaderna för frysta produkter som förstörs i en butiks kylrum och kostnaderna för städningen av dessa utrymmen.

Enligt de allmänna principerna om skadestånd skall den som har lidit skada agera så att de uppkomna skadorna blir så små som möjligt. Om den som lidit skada försummar detta, får han själv stå för en motsvarande del av skadan.

27 f §. *Ansvariga parter.* Enligt 1 mom. skall elanvändaren hos distributionsnättsinnehavaren ställa sina anspråk som grundar sig på ett fel. Enligt vad som föreslås skall detta vara fallet oberoende av hos vem elanvändaren har beställt nättjänsten. I momentet skall bestämmas att elanvändarens yrkanden på skadestånd eller prisavdrag skall framställas inom en skälig tid från den tidpunkt då elanvändaren upptäckte eller borde ha upptäckt felet. Som skälig tid i fråga om ett sedvanligt fel som uppkommer i distributionsnättsverksamheten — åtminstone när det bara är frågan om ett prisavdrag - kan anses några

månader, eftersom en utredning av saken länge efteråt medför onödiga kostnader för alla parter i förhållande till sakens omfattning och betydelse.

Enligt 2 mom. är distributionsnättsinnehavaren den part som har det främsta ansvaret gentemot konsumenten också när det är fråga om minutförsäljarens fel. Distributionsnättsinnehavaren och minutförsäljaren kan beakta påföljderna av ansvaret i sina ömsesidiga avtalsarrangemang. För närvarande är det vanligaste avtalsarrangemanget ett helhetsleveransavtal, där minutförsäljaren i försäljningsavtalet åtar sig att ansvara för att också nättjänsten skaffas.

Distributionsnättsinnehavaren kan dock befrias från ansvaret genom att, inom en skälig tid från det han har fått kännedom om yrkandet, meddela konsumenten den minutförsäljare som ansvarar för påföljderna och som åtar sig att ansvara för det prisavdrag eller skadestånd som felet medför. Syftet med bestämmelsen är att underlätta konsumentens möjligheter att få de rättigheter som enligt detta kapitel tillkommer honom. Konsumenten behöver inte reda ut vem som är ansvarig part, utan han kan framställa sitt yrkande direkt hos distributionsnättsinnehavaren. Denne skall antingen fullgöra ifrågasvarande skyldigheter eller på ett tillförlitligt sätt utreda vem som är ansvarig part och meddela konsumenten detta.

27 g §. *Avbrott i elleveransen av skäl som beror på minutförsäljaren.* Enligt 1 mom. får distributionsnättsinnehavaren inte avbryta elleveransen till en elanvändare av ett skäl som beror på minutförsäljaren innan han har meddelat elanvändaren att elleveransen kommer att avbrytas och skälet till detta.

Vidare skall distributionsnättsinnehavaren enligt 1 mom. sörja för att konsumenten får el under minst tre veckor från denna tidpunkt. Perioden på tre veckor börjar från den tidpunkt då elanvändaren har meddelats om det förestående avbrottet. Distributionsnättsinnehavaren kan t.ex. avtala med en elförsäljare att denne sörjer för elleverans i de fall som avses i momentet.

Bakgrunderna till de situationer som avses i paragrafen kan vara t.o.m. mycket olika. Minutförsäljaren kan göra sig skyldig till avtalsbrott gentemot distributionsnättsinnehavaren. Minutförsäljaren erlägger t.ex. inte de avgifter som föranleds av tjänster som han har beställt av distributionsnättsinnehavaren, såsom mätning och databehandling. Minut-

försäljaren har också kunnat åta sig att erlagga sina elanvändares avgifter för nättjänster till distributionsnätsinnehavaren och försummat detta. Minutförsäljaren kan låta bli att sköta sitt ansvar vid elanskaffningen. I detta fall har minutförsäljaren inte betalt den el som han har köpt av partiförsäljaren eller på elbörsen eller inte åtgärdat de anskaffningsbrister som har konstaterats i samband med utredningen av elbalanserna i efterskott. Minutförsäljarens verksamhet kan upphöra genom t.ex. en konkurs.

Också om elanvändaren har beställt nättjänsten via minutförsäljaren och minutförsäljaren råkar i svårigheter är det ingen fara för att elanvändaren skall lida ekonomisk förlust, förutsatt att han inte har erlagt avgifter på förhand till minutförsäljaren.

Enligt 2 mom. får elleveransen till en elanvändare som omfattas av leveransskyldighet inte avbrytas innan elmarknadsmyndigheten har utsett en ny leveransskyldig minutförsäljare. Elmarknadsmyndigheten skall utse en minutförsäljare åt elanvändaren t.ex. i sådana situationer där det uppkommer ovisshet om vem som är leveransskyldig försäljare eller om den leveransskyldige försäljaren anser att det inte finns förutsättningar för leveransskyldighet.

Enligt 3 mom. skall elanvändaren ersätta de skäligen kostnader som elleveransen förorsakat. I en dylik situation levereras el inte nödvändigtvis på samma villkor som den tidigare minutförsäljaren gjorde. Om elanvändaren inte har ett elnätavtal med distributionsnätsinnehavaren, skall priset på nättjänsten fogas till nämnda skäligen kostnader.

Distributionsnätsinnehavaren kan också anvisa en minutförsäljare som skall sörja för elförsäljningen till elanvändarna i de situationer som avses i denna paragraf. Denna anvisade minutförsäljare kan vid sidan av annat fakturera för den el som har levererats under perioden i fråga och, beroende på avtalsarrangemangen, också för den nättjänst som försäljaren ansvarar för. I förhållande till elanvändaren är dock distributionsnätsinnehavaren ansvarig för att förpliktelserna enligt denna paragraf uppfylls.

Elmarknadsmyndigheten fastställer storleken på en skälig ersättning, om distributionsnätsinnehavaren och elanvändaren inte kan komma överens om den.

27 h §. *Avbrott i elleveransen av skäl som beror på elanvändaren.* Enligt 1 mom. kan en elleverans avbrytas om elanvändaren trots

anmärkning väsentligt försummar att betala avgifterna till minutförsäljaren eller distributionsnätsinnehavaren eller annars väsentligt bryter mot villkoren i avtalet om elförsäljning eller nättjänst. Vilket som helst dröjsmål med betalningen eller annan försummelse skall inte berättiga till att avbryta elleveransen, utan försummelsen skall vara väsentlig.

I fråga om betalningsuppmeningen och anmälan om att eltillförseln avbryts motsvarar innehållet i momentet de bestämmelser om elförsäljningsvillkor som ingår i handels- och industriministeriets beslut.

Om elanvändaren, trots uppmaning, inte betalar fordringar som förfaller till betalning eller korrigerar en annan försummelse inom utsatt tidsfrist, skall försäljaren meddela den tidpunkt när elleveransen kommer att avbrytas genom att sända information om detta till användaren (varning om avbrott). För att elanvändaren skall ha tillräckligt med tid att korrigera sin försummelse får elleveransen inte avbrytas innan minst fem veckor har förflutit från den tidpunkt då avgiften förfaller till betalning eller från den tidpunkt då ett annat avtalsbrott har meddelats för första gången. Om en elanvändare betalar en försenad avgift nära den tidpunkt då hotet om avbrott skall verkställas, bör han räkna med att en försenad avgift inte nödvändigtvis hinner bli beaktad.

I denna paragraf behandlas endast de förutsättningar som skall råda för att en elleverans skall få avbrytas. Om förutsättningarna för återkoppling, såsom de avgifter som skall erläggas före detta, kan bestämmas i avtalsvillkoren. Om avbrytande av elleveransen t.ex. av ett skäl som beror på elsäkerheten gäller vad som bestäms i elsäkerhetslagen.

Paragrafens 2 mom. gäller s.k. socialt prestationshinder. Enligt bestämmelsen får en elleverans inte avbrytas innan två månader har förflutit från räkningens första förfallodag, om konsumenten har råkat i betalningssvårigheter huvudsakligen utan att själv vara orsak till dem t.ex. till följd av sjukdom, arbetslöshet eller något annat med dessa jämförbart skäl. I en dylik situation är det en orimlig åtgärd ur konsumentens synvinkel att elleveransen avbryts. Konsumenten skall meddela betalningsmottagaren om hindret, om möjligt före förfallodagen. Det att ett socialt prestationshinder föreligger avlägsnar inte andra eventuella påföljder av

betalningsdröjsmålet, såsom skyldigheten att betala dröjsmålsränta och t.ex. den avgift som förorsakas av den avsända betalningsuppmaning. För närvarande ingår en bestämmelse om ett socialt prestationshinder i handels- och industriministeriets beslut om anslutningsvillkor och elförsäljningsvillkor. Om socialt prestationshinder finns bestämmelser också i lagen om försäkringsavtal (543/1994) och i kapitel 7 i konsumentkyddslagen som gäller konsumtionskrediter.

Paragrafens 3 mom., som gäller förbud mot avbrott vintertid, motsvarar det nuvarande 27 § 2 mom. i elmarknadslagen.

27 i §. *Hävning av anslutningsavtal.* Enligt 1 mom. har distributionsnätsinnehavaren rätt att häva ett anslutningsavtal, om abonnenten väsentligt har brutit mot sina förpliktelser enligt anslutningsavtalet. Abonnentens viktigaste avtalsförpliktelser är att erlagga anslutningsavgift, att hålla installationer och anordningar i adekvat skick samt att svara för upprätthållandet av anslutningen.

I ekonomiskt hänseende är den viktigaste av förpliktelserna anslutningsavgiften som betalas en gång. När en anslutning eventuellt senare förstoras kan också en s.k. extra anslutningsavgift tillkomma. Underhållet av installationerna och anordningarna syftar främst till att upprätthålla elsäkerheten, men också till att kundens installationer eller anordningar inte skall förorsaka elnätet sådana fenomen som stor elkvaliteten. Den förpliktelse som gäller upprätthållandet aktualiseras främst i de förhållanden där ett elnät- eller elförsäljningsavtal som gäller eldriftsstället inte är i kraft t.ex. för att eldriftsstället står tomt. Om abonnenten i en dylik situation vill hålla anslutningsavtalet i kraft, är han skyldig att avtala om upprätthållandet av anslutningen och om erläggandet av avgifter för detta. Avgifterna för upprätthållandet fastställs enligt distributionsnätsinnehavarens prislista. I praktiken torde de till sin storlek motsvara motsvarande fasta avgifter för nät-tjänsten.

För att ett anslutningsavtal skall kunna hävas, krävs enligt momentet dessutom att avtalsbrottet inte korrigeras inom en skälig tidsfrist som distributionsnätsinnehavaren har meddelat. I anslutningsavtalet kan det ha överenskommit att anslutningsavgiften är antingen återbärbar och överförbar eller bara överförbar. Avgifter som är både återbärbara och överförbara är de allmänaste. I synnerhet i stora städer finns det emellertid ännu

en stor mängd avtal med enbart överförbara avgifter. En återbärbar anslutningsavgift återbetalas när anslutningsavtalet går ut. Med den anslutningsavgift som skall återbäras kan distributionsnätsinnehavaren kvittera sina fordringar hos abonnenten i enlighet med allmänna obligationsrättsliga principer. Sedan ett anslutningsavtal har gått ut bör anslutningen inte onödigt snabbt rivs och därmed förorsaka onödiga kostnader för en eventuell ny abonnent.

Enligt de anslutningsvillkor som ingår i handels- och industriministeriets beslut har distributionsnätsinnehavaren i dagens läge rätt att häva avtalet när abonnenten går i konkurs eller när myndigheterna har konstaterat att abonnenten är oförmögen att svara för sina förpliktelser enligt anslutningsavtalet. Eftersom från bestämmelserna i avtalet inte får göras avvikelser genom avtal till nackdel för konsumenten, kan distributionsnätsinnehavaren inte längre sedan den föreslagna lagen har trätt i kraft häva konsumentens anslutningsavtal t.ex. med stöd av konkurs. I fråga om andra än konsumenter är bestämmelserna i paragrafen inte tvingande. Distributionsnätsinnehavaren behåller således rätten att häva ett avtal med en abonnent som inte har ställning som konsument och som har försatts i konkurs, om detta har överenskommit i anslutningsavtalet mellan distributionsnätsinnehavaren och abonnenten eller i de anslutningsvillkor som skall tillämpas på anslutningsavtalet.

Vid justitieministeriet bereds en revidering av konkurslagstiftningen. I samband med detta utreds i sin helhet konkursens effekt med tanke på de olika avtalsförhållandenas kontinuitet. I samband med att konkurslagstiftningen revideras kan också distributionsnätsinnehavarens rätt att häva ett anslutningsavtal på basis av en konkurs ändras. I detta skede har det dock inte ansetts föreliggande någon orsak att ändra rådande praxis i fråga om hävandet av anslutningsavtalen.

I 2 mom. bestäms om det skriftliga meddelande om hävning som skall sändas till abonnenten. Meddelandet skall sändas till abonnentens senast kända faktureringsadress. I meddelandet skall anföras grunden för hävningen samt från vilken tidpunkt avtalet anses hävt.

27 j §. *Distributionsnätsinnehavarens rätt att häva ett elnätavtal och minutförsäljarens rätt att häva ett elförsäljningsavtal.* Enligt 1 mom. 1 punkten får distributionsnätsinnehavaren

varen häva elnätsavtalet och minutförsäljaren elförsäljningsavtalet, om elanvändaren väsentligt har brutit mot sina avtalsförpliktelser och inte har åtgärdat läget inom en skälig tid som har meddelats skriftligt. Denna punkt gäller inte fall där en konsument har betalningsförseningar. Således tillämpas detta moment på alla typer av avtalsbrott som andra än konsumenter har gjort sig skyldiga till samt på andra förbrytelser av konsumenterna än sådana som gäller betalningsskyldigheten. Dessa övriga förbrytelser är avsevärt mycket sällsyntare än betalningsförsummelse. I dessa förbrytelser kan det vara fråga om t.ex. åtgärder som gäller mätningen eller mätaren, såsom förhindrande av tillträde till mätaren, eller försummelser som avsluter sig till elanordningarna och elinstallationerna.

Enligt 2 punkten kan ett avtal hävas, om elleveransen till eldriftsstället i fråga har avbrutits till följd av elanvändarens betalningsförsummelse eller annan avtalsförsummelse och avbrottet har pågått minst en månad.

Enligt 2 mom. får ett elnätsavtal och elförsäljningsavtal med en konsument hävas endast utgående från vad som har bestämts i 1 mom. 2 punkten. Bestämmelsen skyddar konsumentavtalens fortbestånd på så sätt att det inte är möjligt att häva avtalen innan avbrottsperioden har varat minst en månad.

Enligt 3 mom. får distributionsnätsinnehavaren och minutförsäljaren häva ett elnätsavtal och ett elförsäljningsavtal genast utan skriftlig varning och rättelseuppmaning, om elanvändaren har gjort sig skyldig till tillgrepp av el, uppsätlig skadegörelse på utrustning som försäljaren eller nätsinnehavaren ansvarar för eller till att ha brutit sigill som försäljaren har fäst. Motsvarande bestämmelse ingår i handels- och industriministeriets beslut om anslutningsvillkor och elförsäljningsvillkor.

I 4 mom. bestäms om det skriftliga meddelande om hävning av avtalet som skall sändas till elanvändaren. Meddelandet skall sändas till elanvändarens senast kända faktureringsadress. I meddelandet skall nämnas grunden för hävningen samt från och med när avtalet anses hävt.

Paragrafens 1 mom. är tvingande också till fördel för en annan elanvändare än en konsument, vilken omfattas av leveransskyldigheten. Detta konstateras i 5 mom.

44 §. I paragrafen bestäms om skades-

tåndsskyldighet i vissa fall. I paragrafen skall göras en lagteknisk ändring, eftersom numret på den paragraf som gäller avbrytande av elleverans ändras.

2. Ikraftträdande

Det föreslås att lagen skall träda i kraft senast den 1 januari 2000. Nätsinnehavarna och elförsäljarna får härvid tillräckligt med tid för att förbereda sig på att ta i bruk de föreslagna avtalsvillkoren.

Enligt 2 mom. i ikraftträdelsebestämmelsen tillämpas lagen också på sådana avtal som hör till tillämpningsområdet för kapitel 6 a och vilka har ingåtts innan denna lag träder i kraft.

Enligt 3 mom. i ikraftträdelsebestämmelsen skall det beslut om anslutningsvillkor och elförsäljningsvillkor som handels- och industriministeriet har utfärdat med stöd av elmarknadslagen förbli i kraft, dock högst två år efter att lagen har trätt i kraft. Denna övergångsperiod är nödvändig för att nya avtalsvillkor skall kunna utarbetas. Handels- och industriministeriet kan också göra ändringar i beslutet under övergångsperioden. Ändringarna kan vara nödvändiga t.ex. för att ändringar av priset skall kunna genomföras under mellanperioden tills distributionsnätsinnehavarnas och minutförsäljarnas egna avtalsvillkor träder i kraft. Ministeriet skall också ha möjlighet att redan tidigare upphäva beslutet eller de anslutningsvillkor eller elförsäljningsvillkor som ingår i det, om de inte längre behövs till följd av att nya avtalsvillkor har tagits i bruk.

Enligt momentet tillämpas anslutningsvillkoren och elförsäljningsvillkoren sedan lagen har trätt i kraft till den del som de inte står i strid med bestämmelserna i denna lag. Till den del som villkoren i fråga står i strid med bestämmelserna i denna lag, följs bestämmelserna i denna lag i avtalsförhållandena.

Sedan lagen har trätt i kraft har distributionsnätsinnehavaren och minutförsäljaren inte längre sådan skyldighet som nämns i handels- och industriministeriets beslut om anslutningsvillkor och elförsäljningsvillkor att använda avtalsvillkor som stämmer överens med beslutet i fråga. Detta innebär att distributionsnätsinnehavarna och minutförsäljarna kan ta i bruk nya, egna avtalsvillkor när som helst under övergångsperioden, som

föreslås bli två år lång.

3. Lagstiftningsordning

Den föreslagna lagen skall också tillämpas på avtal som har ingåtts innan lagen träder i kraft. Lagen får därmed effekter på redan existerande avtalsförhållanden. Det har ansetts ändamålsenligt att lagen är retroaktiv till följd av elbolagens och elverkens stora avtalsstock. Det blir avsevärt mycket svårare för bolagen och verken att administrera avtalen, om olika bestämmelser skall tillämpas på avtal som har ingåtts vid olika tidpunkter.

Av det egendomsskydd som tryggas i 12 § regeringsformen har det ansetts följa också skydd för avtalsförhållandenas fortbestånd. Avsikten är att skydda avtalsparternas ekonomiska fördelar som beror på avtalsförhållandet. Av riksdagens grundlagsutskotts tolkningspraxis framgår dock att skyddet inte är ovillkorligt. Grundlagsutskottet har vittgående behandlat denna fråga i sitt utlåtande (GrUU 28/1995 rd) över regeringens proposition med förslag till nya hyreslagar och till ändring av lagar i anslutning till dem (RP 304/1994). I sitt utlåtande hänvisade utskottet till vissa av sina tidigare ställningstaganden, enligt vilka t.ex. jämkningsmöjligheten har kunnat utsträckas till gällande avtalsförhållanden (GrUU 3/1982 rd). Det har ansetts möjligt att klargöra och komplettera rättsförhållandena, om bara något väsentligt nytt

innehåll inte tas med i den materiella rätten (GrUU 3/1960 rd). I fråga om det lagförslag om hyra av bostadslägenhet som egentligen behandlades i utlåtandet ansåg utskottet, som en allmän utgångspunkt om inget annat följer av särskilda skäl, att det är möjligt att genom en vanlig lag revidera ett regelverk, som i sig hör till området för en vanlig lag — vilket regelverket om besittningsskydd, som grundar sig på hyresförhållandet, enligt utskottets åsikt i regel gör (jfr GrUU 35/1995 rd och 9/1991 rd).

För de avtalsförhållanden som omfattas av den föreslagna lagen är det symtomatiskt att parterna sins emellan har kunnat avtala endast om det grundläggande innehållet i avtalet, men inte om övriga avtalsvillkor som anknyter till det. De allmänna avtalsvillkoren har fastställts av myndigheten. Den föreslagna lagen påverkar således befintliga avtalsförhållanden på så sätt att en del av de villkor som myndigheten tidigare fastställde ersätts med bestämmelser i lagen som till vissa delar har förnyats och kompletterats. Övriga villkor som gäller avtalsförhållandet skall parterna kunna avtala om själva. Lagen skall därmed inte ha retroaktiv verkan på den del av de befintliga avtalen som parterna tidigare har kunnat avtala om.

På ovan anförda grunder har det ansetts att lagen kan stiftas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av elmarknadslagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i elmarknadslagen av den 17 mars 1995 (386/1995) 10 § 2 mom.,
ändras 3 § 15 och 16 punkten, 9 § 3 mom., rubriken för 6 kap., 21 § 1 mom., 22 § 1
 mom. samt 25–27 § och 44 §,
 av dessa lagrum 3 § 15 och 16 punkten sådana de lyder i lag 332/1998, samt
fogas till 3 §, sådan den lyder delvis ändrad i nämnda lag 332/1998, en ny 17 punkt, till
 lagen ett nytt 6 a kap., till vilket samtidigt överförs 25–27 §, som följer:

3 §

I denna lag avses med

15) *riksomfattande balansansvar* ansvar för att det råder jämvikt mellan produktion och förbrukning av el i hela riket under respektive timme samt ansvar för den riksomfattande balansavräkningen,

16) *balanskraft* sådan el som den enhet som sköter uppgifter som omfattas av det riksomfattande balansansvaret (*balanskraftsenheten*) använder för att skapa jämvikt mellan en elmarknadsparts eltillförsel och elleverans så att dessa är lika stora samt med

17) konsument en konsument som avses i 1 kap. 4 § konsumentskyddslagen (38/1978).

9 §

En distributionsnätsinnehavare skall ha offentliga allmänna avtalsvillkor (*anslutningsvillkor*) för sådana kunder som ansluter sig till elnätet med en nominell spänning om högst 20 kilovolt och som inte är elproduktionsrättningar.

6 kap.

Elförsäljning

21 §

En minutförsäljare av el som har dominerande ställning på marknaden på en distributionsnätsinnehavares ansvarsområde skall leverera el till skäligt pris när kunden begär detta, om kunden inte har andra ekonomiskt konkurrenskraftiga möjligheter att anskaffa el genom elnätet (*leveransskyldighet*).

22 §

Minutförsäljaren skall ha offentliga elförsäljningsvillkor och elförsäljningspriser samt grunder för hur de fastställs för konsumenter och för de kunder som omfattas av leveransskyldigheten. I dem får inte ingå oskäliga villkor eller begränsningar eller sådana som begränsar konkurrensen inom elhandeln.

6 a kap.

Bestämmelser om elmarknadsavtal

25 §

Kapitlets tillämpningsområde och definitioner

Bestämmelserna i detta kapitel tillämpas på anslutningsavtal, elnätsavtal och elförsäljningsavtal.

I detta kapitel avses med:

1) *anslutningsavtal* ett avtal mellan distributionsnätsinnehavaren och ägaren eller innehavaren av ett eldriftsställe (abonmenten) om att eldriftsstället skall anslutas till ett distributionsnät som avses i 9 §; om anslutningsavtalet överförs på någon annan, tillämpas bestämmelserna om abonnenten på denna mottagare,

2) *elnätsavtal* ett avtal mellan distributionsnätsinnehavaren och en elanvändare, som gäller elöverföring via distributionsnätet och annan nättjänst i anslutning till detta samt

3) *elförsäljningsavtal* ett avtal mellan en minutförsäljare och en elanvändare om elleverans till elanvändaren.

På ett avtal som avses i 2 mom. 2 och 3 punkten tillämpas bestämmelserna i kapitlet

endast, om en elanvändare som är part i avtalet köper el av minutförsäljaren huvudsakligen för eget bruk.

25 a §

Bestämmelsernas tvingande natur

Avvikelse från bestämmelserna i detta kapitel får inte göras genom avtal till nackdel för konsumenten.

Om inget annat bestäms nedan, tillämpas bestämmelserna i detta kapitel i övrigt endast, om inget annat följer av avtalet, praxis som avtalsparterna har omfattat eller av handelssed eller någon annan sed som måste anses binda avtalsparterna.

25 b §

Tillsyn

Konsumentombudsmannen övervakar att villkoren i de avtal som avses i detta kapitel är lagenliga med tanke på konsumentskyddet.

25 c §

Upplysningar som skall lämnas innan avtal ingås

Distributionsnätinnehavaren skall innan ett anslutningsavtal ingås lämna abonnenten och innan elnätsavtal ingås elanvändaren upplysningar om de centrala villkor som skall tillämpas på avtalet samt om tillbudsstående alternativ som gäller innehållet i avtalet, såsom alternativ i fråga om prissättningen. En minutförsäljare skall innan ett elförsäljningsavtal ingås lämna elanvändaren motsvarande upplysningar. Upplysningar om elnätsavtalet eller elförsäljningsavtalet behöver inte lämnas, om avtalet ingås muntligt och elanvändaren inte ber om information.

25 d §

Ingående av avtal

Ett anslutningsavtal skall ingås skriftligen. Distributionsnätinnehavaren får inte hänvisa till ett villkor som inte finns i anslutningsavtalet eller om vilket inte annars har överenskommit skriftligen.

Ett elnätsavtal och ett elförsäljningsavtal skall ingås skriftligen, om en avtalspart kräver detta.

En elanvändare som omfattas av leveransskyldigheten skall ha möjlighet att ingå ett sådant avtal med minutförsäljaren som utöver elförsäljning omfattar den nättjänst som elöverföringen förutsätter.

25 e §

Bekräftelse

Om ett elnätsavtal inte har ingåtts skriftligen, skall distributionsnätinnehavaren till elanvändaren sända uppgifter om det avtal som ingåtts samt om de priser och övriga villkor som skall tillämpas på det (*bekräftelse*). Minutförsäljaren skall sända elanvändaren motsvarande bekräftelse i övriga fall utom i fråga om ett elförsäljningsavtal som ingåtts skriftligen. Bekräftelsen skall sändas utan dröjsmål, senast inom två veckor från den tidpunkt då avtalet ingicks.

Avtalet anses ha ingåtts på de villkor som anges i bekräftelsen, om inte elanvändaren inom den tid för framförande av anmärkningar som nämns i bekräftelsen meddelar sin avtalspart att han inte anser att bekräftelsen motsvarar avtalet. Tiden för framförande av anmärkningar skall vara minst två veckor från det då bekräftelsen sändes.

Under tiden från det avtalet har ingåtts till dess elanvändaren lämnar in en anmärkning tillämpas avtalsvillkoren enligt bekräftelsen, om det inte kan visas att något annat har avtalats.

25 f §

Avtalets varaktighet och upphörande

Ett anslutningsavtal, elnätsavtal och elförsäljningsavtal kan ingås så att det är fortlöpande eller tidsbundet.

Ett fortlöpande avtal upphör till följd av hävning eller uppsägning. Ett tidsbundet avtal upphör när tiden har gått ut. Om en abonnent eller en elanvändare är konsument, får han dock säga upp också ett tidsbundet avtal på samma sätt som ett fortlöpande avtal. Detta gäller dock inte ett elförsäljningsavtal som inte omfattas av leveransskyldigheten.

Fortlöpande elnätsavtal och elförsäljningsavtal upphör utan särskilda åtgärder, när det anslutningsavtal som gäller eldriftsstället i fråga upphör.

25 g §

Uppsägning av ett anslutningsavtal

Distributionsnättsinnehavaren får inte säga upp ett anslutningsavtal. En abonnent får inte säga upp ett anslutningsavtal, om ett elnätsavtal eller elförsäljningsavtal som en annan elanvändare har ingått för samma eldriftsställe är i kraft.

Uppsägningstiden för ett anslutningsavtal får inte vara längre än en månad.

Från bestämmelserna i denna paragraf får avvikelser inte göras genom avtal.

25 h §

Uppsägning av ett elnätsavtal

Distributionsnättsinnehavaren får inte säga upp ett elnätsavtal som ingåtts med en konsument. Ett annat elnätsavtal får distributionsnättsinnehavaren säga upp endast, om det ur hans synvinkel är oskäligt att hålla avtalet i kraft till följd av en ändring i lagstiftningen eller en väsentlig förändring i förhållandena.

Uppsägningstiden för ett elnätsavtal är två veckor för elanvändaren och tre månader för distributionsnättsinnehavaren.

Från bestämmelserna i denna paragraf får avvikelser inte göras till skada för elanvändaren.

25 i §

Uppsägning av ett elförsäljningsavtal

En minutförsäljare får inte säga upp ett elförsäljningsavtal med en elanvändare som omfattas av leveransskyldigheten och är konsument. Ett annat elförsäljningsavtal som omfattas av leveransskyldigheten får minutförsäljaren säga upp endast, om det ur hans synvinkel är oskäligt att hålla avtalet i kraft till följd av en ändring i lagstiftningen eller en väsentlig förändring i förhållandena.

Uppsägningstiden för ett elförsäljningsavtal är två veckor för elanvändaren och tre månader för minutförsäljaren. Uppsägningstiden för ett avtal som inte omfattas av leve-

ransskyldigheten är två veckor för minutförsäljaren.

Om ett tidsbundet elförsäljningsavtal som inte omfattas av leveransskyldighet har ingåtts med en konsument för en längre tid än två år, får konsumenten efter två år säga upp avtalet på samma sätt som ett avtal som är fortlöpande.

Från bestämmelserna i 1 och 2 mom. får avvikelser inte göras till skada för en elanvändare som omfattas av leveransskyldigheten.

26 §

Ändring av avtalsvillkoren

Distributionsnättsinnehavaren får ändra de priser och övriga avtalsvillkor som anges i anslutningsavtalet och elnätsavtalet samt minutförsäljaren de som anges i elförsäljningsavtalet endast

1) på en grund som har specificerats i avtalet, förutsatt att innehållet i avtalet inte ändras i väsentlig grad; minutförsäljaren får dock inte på denna grund ändra ett tidsbundet elförsäljningsavtal som inte omfattas av leveransskyldigheten,

2) om ändringen baserar sig på en ändring av lagstiftningen eller på ett myndighetsbeslut som distributionsnättsinnehavaren eller minutförsäljaren inte kunde ta med i beräkningen då avtalet ingicks, eller

3) om det finns särskilda skäl till ändringen till följd av en väsentlig förändring i förhållandena, förnyande av föråldrade avtals- eller prissättningsarrangemang eller åtgärder som behövs för energisparandet; minutförsäljaren får dock inte på dessa grunder ändra ett avtal som inte omfattas av leveransskyldigheten.

Distributionsnättsinnehavaren och minutförsäljaren har dessutom rätt att göra sådana små ändringar i avtalsvillkoren som inte påverkar det centrala innehållet i avtalet.

Om distributionsnättsinnehavarens ansvarsområde förändras, har distributionsnättsinnehavaren rätt att ändra priset på nättjänsterna för att kunna genomföra en sådan enhetlig prissättning av nättjänsterna som avses i 15 § 3 mom.

Distributionsnättsinnehavaren och minutförsäljaren skall sända sin avtalspart meddelande om hur och från vilken tidpunkt priserna eller andra avtalsvillkor ändras och vad som ligger till grund för ändringen. I

meddelandet skall nämnas om avtalsparten har rätt att säga upp avtalet. Om grunden är något annat än en ändring av lagstiftningen eller ett myndighetsbeslut, får ändringen träda i kraft tidigast en månad efter att meddelandet har sänts.

27 §

Rätt att hålla inne betalning

Om en anslutning till följd av dröjsmål hos distributionsnätsinnehavaren inte har kopplats vid den tidpunkt när anslutningsavgiften eller en del av den enligt avtalet förfaller till betalning, har abonnenten rätt att hålla inne betalningen tills anslutningen har kopplats. Sedan anslutningen har kopplats har abonnenten rätt att hålla inne en sådan del av avgiften som är nödvändig som säkerhet för ersättningsanspråk som grundar sig på dröjsmålet.

Om en elleverans på grund av minutförsäljarens dröjsmål inte har inletts vid avtalad tidpunkt, är elanvändaren skyldig att betala de avgifter som baserar sig på avtalet först när elleveransen har inletts. Sedan elleveransen har inletts har elanvändaren rätt att hålla inne en sådan del av avgiften som är nödvändig som säkerhet för ersättningsanspråk som grundar sig på dröjsmålet.

27 a §

Standardersättning vid dröjsmål med kopplandet av en anslutning

Om kopplandet av en anslutning fördröjs, har abonnenten rätt till en standardersättning. Den uppgår till 5 procent av anslutningsavgiften för varje påbörjad vecka under de två första dröjsmålsveckorna och till 10 procent av anslutningsavgiften under varje påbörjad dröjsmålsvecka efter detta. Standardersättningen uppgår till maximalt 30 procent av anslutningsavgiften, dock till högst 10 000 mark. Detta markbelopp kan ändras genom förordning när den ekonomiska och monetära utvecklingen ger anledning till detta. När standardersättningen beräknas används som grund de avgifter som distributionsnätsinnehavaren allmänt tar ut för anslutandet utan sådana förhöjningar som beror på specialförhållanden.

En abonnent har dock utan hinder av denna paragraf med stöd av 27 b § rätt att få en

ersättning som överskrider standardersättningen för den skada som han har lidit.

Om distributionsnätsinnehavarens prestation drabbas av ett sådant hinder som avses i 27 b § 1 och 2 mom., är distributionsnätsinnehavaren inte skyldig att betala standardersättning.

27 b §

Skadestånd på grund av dröjsmål

En abonnent och en elanvändare har rätt till ersättning för en skada, som han lider till följd av dröjsmål, om inte den distributionsnätsinnehavare eller minutförsäljare som är avtalspart visar att dröjsmålet beror på ett hinder utanför hans kontroll som han inte skäligen kunde förväntas ha räknat med när avtalet ingicks och vars följd han inte heller skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit.

Om dröjsmålet beror på någon som distributionsnätsinnehavaren eller minutförsäljaren har anlitat för att fullgöra avtalet, är distributionsnätsinnehavaren eller på motsvarande sätt minutförsäljaren fri från skadeståndsskyldighet endast om också den som han har anlitat skulle vara fri enligt 1 mom.

Distributionsnätsinnehavarens och minutförsäljarens skyldighet att ersätta indirekt skada gäller dock endast om dröjsmålet eller skadan beror på vårdslöshet från hans sida. Som indirekt skada anses

- 1) förlust av inkomst, som abonnenten eller elanvändaren lider på grund av dröjsmål eller åtgärder som föranleds av detta,
- 2) skada som beror på en förpliktelse som grundar sig på något annat avtal,
- 3) väsentlig förlust av bruksnyttan av ett eldriftsställe som inte medför direkt ekonomisk skada samt annan därmed jämförbar väsentlig olägenhet och
- 4) annan skada av samma slag som är svår att förutse.

27 c §

Fel

En elleverans är felaktig, om elkvaliteten eller elleveranssättet inte motsvarar det som kan anses avtalat. Om inget annat har avtalats, är en elleverans felaktig, om elen till sin kvalitet inte motsvarar de standarder som följs i Finland eller om elleveransen konti-

nuerligt eller upprepade gånger är avbruten och avbrottet inte kan anses ringa med beaktande av skälen till och förhållandena under avbrottet.

27 d §

Prisavdrag

Till följd av ett fel har en elanvändare rätt till ett prisavdrag som motsvarar felet. Om felet beror på ett avbrott i elleveransen, utgör prisavdraget en sådan andel av den årliga avgiften för nättjänsten som motsvarar minst två veckor.

27 e §

Skadestånd på grund av fel

En elanvändare har rätt till ersättning för den skada som han lider till följd av ett fel. En minutförsäljare eller distributionsnättsinnehavare som avses i 27 f § är härvid skyldig att ersätta en indirekt skada som avses i 27 b § 3 mom. endast, om felet eller skadan beror på vårdslöshet från hans sida.

27 f §

Ansvariga parter

Elanvändaren har alltid rätt att hos distributionsnättsinnehavaren framställa ett yrkande som grundar sig på ett fel. Yrkandet skall framställas inom skälig tid från det att elanvändaren upptäckte eller borde ha upptäckt felet och han hade de uppgifter om distributionsnättsinnehavaren som behövdes för att framställa yrkandet.

Distributionsnättsinnehavaren ansvarar för ett fel gentemot en konsument, om inte distributionsnättsinnehavaren inom en skälig tid från det att han har fått kännedom om yrkandet meddelar konsumenten den minutförsäljare som är ansvarig för felet och som åtar sig att svara för det skadestånd eller det prisavdrag som blir följden av felet.

27 g §

Avbrott i elleveransen av skäl som beror på minutförsäljaren

Distributionsnättsinnehavaren får inte avbryta en elleverans av ett skäl som beror på

minutförsäljaren innan distributionsnättsinnehavaren har meddelat elanvändaren att elleveransen kommer att avbrytas och skälet till detta. Distributionsnättsinnehavaren skall sörja för att en konsument levereras el under minst tre veckor efter att meddelandet har sänts.

Distributionsnättsinnehavaren får inte avbryta en elleverans till en elanvändare som omfattas av leveransskyldigheten innan elmarknadsmyndigheten med stöd av 21 § har utsett en ny minutförsäljare.

En elanvändare skall ersätta distributionsnättsinnehavaren för de skäliga kostnader som orsakats av en elleverans som avses i denna paragraf. Om elanvändaren och distributionsnättsinnehavaren inte har kommit överens om ersättningen, bestämmer elmarknadsmyndigheten ersättningens storlek.

27 h §

Avbrott i elleveransen av skäl som beror på elanvändaren

Elleveransen kan avbrytas, om elanvändaren i väsentlig grad har försummat att betala avgifterna till minutförsäljaren eller distributionsnättsinnehavaren eller annars väsentligt har brutit mot sina förpliktelser enligt avtalet. Innan elleveransen avbryts skall till elanvändaren sändas en skriftlig anmärkning om betalningsförsummelsen eller något annat avtalsbrott samt tidigast två veckor efter att anmärkningen har sänts en separat varning om att elleveransen kommer att avbrytas. Elleveransen får avbrytas tidigast fem veckor efter att avgiften har förfallit till betalning eller något annat avtalsbrott för första gången har meddelats elanvändaren och avtalsbrottet inte har avhjälpits i tid före den tidpunkt då elleveransen enligt varningen kommer att avbrytas.

Om försummelsen av betalningen har berott på elanvändarens betalningssvårigheter som han har råkat i till följd av en svår sjukdom, arbetslöshet eller någon annan särskild omständighet, huvudsakligen utan att själv vara orsak till dem, får elleveransen avbrytas tidigast två månader efter det datum då avgiften förföll till betalning.

Elleveransen till en byggnad som används som stadigvarande bostad eller till en del av en sådan får inte, om uppvärmningen är beroende av el, avbrytas trots obetalda avgifter under tiden från ingången av oktober till

utgången av april innan fyra månader har förflutit från förfallodagen för den obetalda avgiften.

27 i §

Hävning av anslutningsavtal

Distributionsnätinnehavaren har rätt att häva ett anslutningsavtal, om abonnenten väsentligt har brutit mot sina förpliktelser enligt anslutningsavtalet och avtalsbrottet inte har åtgärdats inom en skälig tid som distributionsnätinnehavaren har meddelat skriftligen.

Distributionsnätinnehavaren skall sända sin avtalspart ett skriftligt meddelande om hävningen av avtalet och i detta skall nämnas grunden för hävningen och den tidpunkt då avtalet upphör att gälla.

27 j §

Distributionsnätinnehavarens rätt att häva ett elnätavtal och minutförsäljarens rätt att häva ett elförsäljningsavtal

Distributionsnätinnehavaren har rätt att häva ett elnätavtal och minutförsäljaren ett elförsäljningsavtal, om

1) elanvändaren väsentligt har brutit mot sina förpliktelser enligt avtalet och avtalsbrottet inte har åtgärdats inom en skälig tid som distributionsnätinnehavaren eller minutförsäljaren har meddelat skriftligen, eller om

2) en elleverans till ett eldriftsställe som avses i avtalet har avbrutits på en sådan grund om vilken bestäms i 27 h § 1 mom. och avbrottet har pågått i minst en månad.

Ett elnätavtal och ett elförsäljningsavtal får på grund av konsumentens dröjsmål med betalningen hävas endast i ett sådant fall som nämns i 1 mom. 2 punkten.

Utan hinder av vad som bestäms i 1 mom.

får ett elnätavtal och ett elförsäljningsavtal hävas genast, om elanvändaren har gjort sig skyldig till tillgrepp av el, uppsåtlig skadegörelse på utrustning som försäljaren eller distributionsnätinnehavaren ansvarar för eller till att ha brutit sigill som försäljaren har fäst.

Distributionsnätinnehavaren eller på motsvarande sätt minutförsäljaren skall sända sin avtalspart ett skriftligt meddelande om hävningen av avtalet och i detta skall nämnas grunden för hävningen och den tidpunkt då avtalet upphör att gälla.

Från bestämmelserna i 1 mom. får avvikelser inte göras till nackdel för en elanvändare som omfattas av leveransskyldigheten.

44 §

Den som genom ett förfarande som står i strid med 9 § 2 mom. (anslutningsskyldighet), 10 § (överföringsskyldighet), 21 § 1 mom. (leveransskyldighet) eller 27 h § (avbrott i elleveransen) orsakar någon annan skada är skyldig att ersätta skadan.

Denna lag träder i kraft den _____.

Denna lag tillämpas också på de anslutningsavtal, elnätavtal och elförsäljningsavtal som har ingåtts innan lagen träder i kraft.

Handels- och industriministeriets beslut av den 5 maj 1995 om anslutningsvillkor och elförsäljningsvillkor (781/1995) gäller fortfarande till den del det inte står i strid med bestämmelserna i denna lag, dock högst två år från den tidpunkt då denna lag träder i kraft. Handels- och industriministeriet kan under denna tid ändra beslutet. Sedan lagen har trätt i kraft kan distributionsnätinnehavaren och minutförsäljaren på sina avtalsförhållanden tillämpa de allmänna avtalsvillkor som de har utarbetat med stöd av 9 § 3 mom. och 22 § 1 mom. i stället för villkoren enligt bilagorna 1 och 2 till beslutet.

Helsingfors den 9 oktober 1998

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Handels- och industriminister *Antti Kalliomäki*

Lag

om ändring av elmarknadslagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i elmarknadslagen av den 17 mars 1995 (386/1995) 10 § 2 mom.,
ändras 3 § 15 och 16 punkten, 9 § 3 mom., rubriken för 6 kap., 21 § 1 mom., 22 § 1
 mom. samt 25–27 § och 44 §,
 av dessa lagrum 3 § 15 och 16 punkten sådana de lyder i lag 332/1998, samt
fogas till 3 §, sådan den lyder delvis ändrad i nämnda lag 332/1998, en ny 17 punkt, till
 lagen ett nytt 6 a kap. , till vilket samtidigt överförs 25–27 §, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

I denna lag avses med:

15) *riksomfattande balansansvar* ansvar för att det råder jämvikt mellan produktion och förbrukning av el i hela riket under respektive timme samt ansvar för den riksomfattande balansavräkningen *samt med*

16) *balanskraft* sådan el som den enhet som sköter uppgifter som omfattas av det riksomfattande balansansvaret (*balanskraftsenheten*) använder för att skapa jämvikt mellan en elmarknadsparts eltillförsel och elleverans så att dessa är lika stora.

15) *riksomfattande balansansvar* ansvar för att det råder jämvikt mellan produktion och förbrukning av el i hela riket under respektive timme samt ansvar för den riksomfattande balansavräkningen,

16) *balanskraft* sådan el som den enhet som sköter uppgifter som omfattas av det riksomfattande balansansvaret (*balanskraftsenheten*) använder för att skapa jämvikt mellan en elmarknadsparts eltillförsel och elleverans så att dessa är lika stora *samt med*

17) *konsument* en konsument som avses i 1 kap. 4 § konsumentskyddslagen (38/1978).

9 §

En distributionsnätinnehavare skall, i fråga om de elanvändargrupper som ministeriet fastställer iakttä de anslutningsvillkor som ministeriet har fastställt och som anger nätinnehavarens och kundens rättigheter och skyldigheter.

En distributionsnätinnehavare skall ha offentliga allmänna avtalsvillkor (anslutningsvillkor) för sådana kunder som ansluter sig till elnätet med en nominell spänning om högst 20 kilovolt och som inte är elproduktionsinrättningar.

10 §

Ministeriet kan vid behov fastställa villkor för överföringstjänsterna som distributionsnätinnehavaren skall iakttä i fråga om de elanvändargrupper som ministeriet bestämmer. Villkoren anger nätinnehavarens och kundens rättigheter och skyldigheter.

(2 mom. upphävs)

Gällande lydelse

6 kap.

Elförsäljning och elanvändarens ställning

21 §

En minutförsäljare av el som har dominerande ställning på marknaden skall leverera el till skäligt pris när kunden begär detta, om kunden inte har andra ekonomiskt konkurrenskraftiga möjligheter att anskaffa el genom elnätet (leveransskyldighet).

22 §

Minutförsäljaren skall ha offentliga minutförsäljningsvillkor och minutförsäljningspriser samt grunder för hur de fastställs för de kunder som omfattas av leveransskyldigheten. I dem får inte ingå oskäliga villkor eller begränsningar eller sådana som begränsar konkurrensen inom elhandeln.

25 §

Minutförsäljaren skall i fråga om de elanvändargrupper som ministeriet fastställer iakta de elförsäljningsvillkor som ministeriet har fastställt och som anger försäljarens och kundens rättigheter och skyldigheter i samband med elförsäljningen.

Föreslagen lydelse

6 kap.

Elförsäljning

21 §

En minutförsäljare av el som har dominerande ställning på marknaden *på en distributionsnätsinnehavares ansvarsområde* skall leverera el till skäligt pris när kunden begär detta, om kunden inte har andra ekonomiskt konkurrenskraftiga möjligheter att anskaffa el genom elnätet (*leveransskyldighet*).

22 §

Minutförsäljaren skall ha offentliga *elförsäljningsvillkor* och *elförsäljningspriser* samt grunder för hur de fastställs *för konsumenterna* och för de kunder som omfattas av leveransskyldigheten. I dem får inte ingå oskäliga villkor eller begränsningar eller sådana som begränsar konkurrensen inom elhandeln.

6 a kap.

Bestämmelser om elmarknadsavtal

25 §

Kapitlets tillämpningsområde och definitioner

Bestämmelserna i detta kapitel tillämpas på anslutningsavtal, elnätsavtal och elförsäljningsavtal.

I detta kapitel avses med:

1) *anslutningsavtal ett avtal mellan distributionsnätsinnehavaren och ägaren eller innehavaren av ett eldriftsställe (abonnenten) om att eldriftsstället skall anslutas till ett distributionsnät som avses i 9 §; om anslutningsavtalet överförs på någon annan, tillämpas bestämmelserna om abonnenten på denna mottagare,*

2) *elnätsavtal ett avtal mellan distributionsnätsinnehavaren och en elanvändare, som gäller elöverföring via distributionsnätet och annan nättjänst i anslutning till detta samt*

3) *elförsäljningsavtal ett avtal mellan en minutförsäljare och en elanvändare om elleverans till elanvändaren.*

På ett avtal som avses i 2 mom. 2 och 3 punkten tillämpas bestämmelserna i kapitlet

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

endast, om en elanvändare som är part i avtalet köper el av minutförsäljaren huvudsakligen för eget bruk.

25 a §

Bestämmelsernas tvingande natur

Avvikelse från bestämmelserna i detta kapitel får inte göras genom avtal till nackdel för konsumenten.

Om inget annat bestäms nedan, tillämpas bestämmelserna i detta kapitel i övrigt endast, om inget annat följer av avtalet, praxis som avtalsparterna har omfattat eller av handelssed eller någon annan sed som måste anses binda avtalsparterna.

25 b §

Tillsyn

Konsumentombudsmannen övervakar att villkoren i de avtal som avses i detta kapitel är lagenliga med tanke på konsumentskyddet.

25 c §

Upplýsningar som skall lämnas innan avtal ingås

Distributionsnätinnehavaren skall innan ett anslutningsavtal ingås lämna abonnenten och innan elnätavtal ingås elanvändaren upplýsningar om de centrala villkor som skall tillämpas på avtalet samt om tillbudsstående alternativ som gäller innehållet i avtalet, såsom alternativ i fråga om prissättningen. En minutförsäljare skall innan ett elförsäljningsavtal ingås lämna elanvändaren motsvarande upplýsningar. Upplýsningar om elnätavtalet eller elförsäljningsavtalet behöver inte lämnas, om avtalet ingås muntligt och elanvändaren inte ber om information.

25 d §

Ingående av avtal

Ett anslutningsavtal skall ingås skriftligen. Distributionsnätinnehavaren får inte hänvisa till ett villkor som inte finns i anslut-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

ningsavtalet eller om vilket inte annars har överenskommit skriftligen.

Ett elnätsavtal och ett elförsäljningsavtal skall ingås skriftligen, om en avtalspart kräver detta.

En elanvändare som omfattas av leveransskyldigheten skall ha möjlighet att ingå ett sådant avtal med minutförsäljaren som utöver elförsäljningen omfattar den nättjänst som elöverföringen förutsätter.

25 e §

Bekräftelse

Om ett elnätsavtal inte har ingåtts skriftligen, skall distributionsnätinnehavaren till elanvändaren sända uppgifter om det avtal som ingåtts samt om de priser och övriga villkor som skall tillämpas på det (bekräftelse). Minutförsäljaren skall sända elanvändaren motsvarande bekräftelse i övriga fall utom i fråga om ett elförsäljningsavtal som ingåtts skriftligen. Bekräftelsen skall sändas utan dröjsmål, senast inom två veckor från den tidpunkt då avtalet ingicks.

Avtalet anses ha ingåtts på de villkor som anges i bekräftelsen, om inte elanvändaren inom den tid för framförande av anmärkningar som nämns i bekräftelsen meddelar sin avtalspart att han inte anser att bekräftelsen motsvarar avtalet. Tiden för framförande av anmärkningar skall vara minst två veckor från det då bekräftelsen sändes.

Under tiden från det avtalet har ingåtts till dess elanvändaren lämnar in en anmärkning tillämpas avtalsvillkoren enligt bekräftelsen, om det inte kan visas att något annat har avtalats.

25 f §

Avtalets varaktighet och upphörande

Ett anslutningsavtal, elnätsavtal och elförsäljningsavtal kan ingås så att det är fortlöpande eller tidsbundet.

Ett fortlöpande avtal upphör till följd av hävning eller uppsägning. Ett tidsbundet avtal upphör när tiden har gått ut. Om en abonnent eller en elanvändare är konsument, får han dock säga upp också ett tidsbundet avtal på samma sätt som ett fortlöpande av-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

tal. Detta gäller dock inte ett elförsäljningsavtal som inte omfattas av leveransskyldigheten.

Fortlöpande elnättsavtal och elförsäljningsavtal upphör utan särskilda åtgärder, när det anslutningsavtal som gäller eldriftsstället i fråga upphör.

25 g §

Uppsägning av ett anslutningsavtal

Distributionsnättsinnehavaren får inte säga upp ett anslutningsavtal. En abonnent får inte säga upp ett anslutningsavtal, om ett elnättsavtal eller elförsäljningsavtal som en annan elanvändare har ingått för samma eldriftsställe är i kraft.

Uppsägningstiden för ett anslutningsavtal får inte vara längre än en månad.

Från bestämmelserna i denna paragraf får avvikelser inte göras genom avtal.

25 h §

Uppsägning av ett elnättsavtal

Distributionsnättsinnehavaren får inte säga upp ett elnättsavtal som ingåtts med en konsument. Ett annat elnättsavtal får distributionsnättsinnehavaren säga upp endast, om det ur hans synvinkel är oskäligt att hålla avtalet i kraft till följd av en ändring i lagstiftningen eller en väsentlig förändring i förhållandena.

Uppsägningstiden för ett elnättsavtal är två veckor för elanvändaren och tre månader för distributionsnättsinnehavaren.

Från bestämmelserna i denna paragraf får avvikelser inte göras till skada för elanvändaren.

25 i §

Uppsägning av ett elförsäljningsavtal

En minutförsäljare får inte säga upp ett elförsäljningsavtal med en elanvändare som omfattas av leveransskyldigheten och är konsument. Ett annat elförsäljningsavtal som omfattas av leveransskyldigheten får minutförsäljaren säga upp endast, om det ur hans

Gällande lydelse

26 §
En kund som omfattas av leveransskyldigheten skall ha möjlighet att ingå ett sådant avtal med minutförsäljaren som utöver elförsäljningen omfattar den nättjänst som elöverföringen förutsätter. Härvid svarar försäljaren i förhållande till kunden också för nättjänsten. På avtalet tillämpas av ministeriet godkända elförsäljningsvillkor.

Föreslagen lydelse

synvinkel är oskäligt att hålla avtalet i kraft till följd av en ändring i lagstiftningen eller en väsentlig förändring i förhållandena.

Uppsägningstiden för ett elförsäljningsavtal är två veckor för elanvändaren och tre månader för minutförsäljaren. Uppsägningstiden för ett avtal som inte omfattas av leveransskyldigheten är två veckor för minutförsäljaren.

Om ett tidsbundet elförsäljningsavtal som inte omfattas av leveransskyldighet har ingåtts med en konsument för en längre tid än två år, får konsumenten efter två år säga upp avtalet på samma sätt som ett avtal som är fortlöpande.

Från bestämmelserna i 1 och 2 mom. får avvikelser inte göras till skada för en elanvändare som omfattas av leveransskyldigheten.

26 §

Ändring av avtalsvillkoren

Distributionsnätinnehavaren får ändra de priser och övriga avtalsvillkor som anges i anslutningsavtalet och elnätsavtalet samt minutförsäljaren de som anges i elförsäljningsavtalet endast

1) på en grund som har specificerats i avtalet, förutsatt att innehållet i avtalet inte ändras i väsentlig grad; minutförsäljaren får dock inte på denna grund ändra ett tidsbundet elförsäljningsavtal som inte omfattas av leveransskyldigheten,

2) om ändringen baserar sig på en ändring av lagstiftningen eller på ett myndighetsbeslut som distributionsnätinnehavaren eller minutförsäljaren inte kunde ta med i beräkningen då avtalet ingicks, eller

3) om det finns särskilda skäl till ändringen till följd av en väsentlig förändring i förhållandena, förnyande av föräldrade avtals- eller prissättningsarrangemang eller åtgärder som behövs för energisparandet; minutförsäljaren får dock inte på dessa grunder ändra ett avtal som inte omfattas av leveransskyldigheten.

Distributionsnätinnehavaren och minutförsäljaren har dessutom rätt att göra sådana små ändringar i avtalsvillkoren som inte påverkar det centrala innehållet i avtalet.

Om distributionsnätinnehavarens ansvars-

Gällande lydelse

27 §
Elleveransen kan avbrytas, om elanvändaren trots anmärkning försummar att betala avgifterna till minutförsäljaren av el eller distributionsnätsinnehavaren eller annars i väsentlig grad bryter mot villkoren i avtalet om elförsäljning eller nättjänst. Ministeriet bestämmer närmare i elförsäljningsvillkoren enligt 25 § om minutförsäljarens rätt att avbryta elleveransen samt om den anmärkning som skall ges före avbrottet och om anmälan om avbrott.

Elleveransen till en byggnad som används som stadigvarande bostad eller till en del av en sådan får inte, om uppvärmningen är beroende av el, avbrytas trots obetalda avgifter under tiden från ingången av oktober till utgången av april innan fyra månader har förflutit från förfallodagen för den obetalda avgiften.

Föreslagen lydelse

område förändras, har distributionsnätsinnehavaren rätt att ändra priset på nättjänsterna för att kunna genomföra en sådan enhetlig prissättning av nättjänsterna som avses i 15 § 3 mom.

Distributionsnätsinnehavaren och minutförsäljaren skall sända sin avtalspart meddelande om hur och från vilken tidpunkt priserna eller andra avtalsvillkor ändras och vad som ligger till grund för ändringen. I meddelandet skall nämnas om avtalsparten har rätt att säga upp avtalet. Om grunden är något annat än en ändring av lagstiftningen eller ett myndighetsbeslut, får ändringen träda i kraft tidigast en månad efter att meddelandet har sänts.

27 §

Rätt att hålla inne betalning

Om en anslutning till följd av dröjsmål hos distributionsnätsinnehavaren inte har kopplats vid den tidpunkt när anslutningsavgiften eller en del av den enligt avtalet förfaller till betalning, har abonnenten rätt att hålla inne betalningen tills anslutningen har kopplats. Sedan anslutningen har kopplats har abonnenten rätt att hålla inne en sådan del av avgiften som är nödvändig som säkerhet för ersättningsanspråk som grundar sig på dröjsmålet.

Om en elleverans på grund av minutförsäljarens dröjsmål inte har inletts vid avtalad tidpunkt, är elanvändaren skyldig att betala de avgifter som baserar sig på avtalet först när elleveransen har inletts. Sedan elleveransen har inletts har elanvändaren rätt att hålla inne en sådan del av avgiften som är nödvändig som säkerhet för ersättningsanspråk som grundar sig på dröjsmålet.

27 a §

Standardersättning vid dröjsmål med kopplandet av en anslutning

Om kopplandet av en anslutning fördröjs, har abonnenten rätt till en standardersättning. Den uppgår till 5 procent av anslutningsavgiften för varje påbörjad vecka under de två första dröjsmålsveckorna och till 10 procent av anslutningsavgiften under varje

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

påbörjad dröjsmålsvecka efter detta. Standardersättningen uppgår till maximalt 30 procent av anslutningsavgiften, dock till högst 10 000 mark. Detta markbelopp kan ändras genom förordning när den ekonomiska och monetära utvecklingen ger anledning till detta. När standardersättningen beräknas används som grund de avgifter som distributionsnätinnehavaren allmänt tar ut för anslutandet utan sådana förhöjningar som beror på specialförhållanden.

En abonnent har dock utan hinder av denna paragraf med stöd av 27 b § rätt att få en ersättning som överskrider standardersättningen för den skada som han har lidit.

Om distributionsnätinnehavarens prestation drabbas av ett sådant hinder som avses i 27 b § 1 och 2 mom., är distributionsnätinnehavaren inte skyldig att betala standardersättning.

27 b §

Skadestånd på grund av dröjsmål

En abonnent och en elanvändare har rätt till ersättning för en skada, som han lider till följd av dröjsmål, om inte den distributionsnätinnehavare eller minutförsäljare som är avtalspart visar att dröjsmålet beror på ett hinder utanför hans kontroll som han inte skäligen kunde förväntas ha räknat med när avtalet ingicks och vars följer han inte heller skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit.

Om dröjsmålet beror på någon som distributionsnätinnehavaren eller minutförsäljaren har anlitat för att fullgöra avtalet, är distributionsnätinnehavaren eller på motsvarande sätt minutförsäljaren fri från skadeståndsskyldighet endast om också den som han har anlitat skulle vara fri enligt 1 mom.

Distributionsnätinnehavarens och minutförsäljarens skyldighet att ersätta indirekt skada gäller dock endast om dröjsmålet eller skadan beror på vårdslöshet från hans sida. Som indirekt skada anses

- 1) förlust av inkomst, som abonnenten eller elanvändaren lider på grund av dröjsmål eller åtgärder som föranleds av detta,
- 2) skada som beror på en förpliktelse som grundar sig på något annat avtal,
- 3) väsentlig förlust av bruksnyttan av

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

ett eldriftsställe som inte medför direkt ekonomisk skada samt annan därmed jämförbar väsentlig olägenhet och

4) annan skada av samma slag som är svår att förutse.

27 c §

Fel

En elleverans är felaktig, om elkvaliteten eller elleveranssättet inte motsvarar det som kan anses avtalat. Om inget annat har avtalats, är en elleverans felaktig, om elen till sin kvalitet inte motsvarar de standarder som följs i Finland eller om elleveransen kontinuerligt eller upprepade gånger är avbruten och avbrottet inte kan anses ringa med beaktande av skälen till och förhållandena under avbrottet.

27 d §

Prisavdrag

Till följd av ett fel har en elanvändare rätt till ett prisavdrag som motsvarar felet. Om felet beror på ett avbrott i elleveransen, utgör prisavdraget en sådan andel av den årliga avgiften för nättjänsten som motsvarar minst två veckor.

27 e §

Skadestånd på grund av fel

En elanvändare har rätt till ersättning för den skada som han lider till följd av ett fel. En minutförsäljare eller distributionsnättsinnehavare som avses i 27 f § är härvid skyldig att ersätta en indirekt skada som avses i 27 b § 3 mom. endast, om felet eller skadan beror på vårdslöshet från hans sida.

27 f §

Ansvariga parter

Elanvändaren har alltid rätt att hos distributionsnättsinnehavaren framställa ett yrkande som grundar sig på ett fel. Yrkandet skall framställas inom skälig tid från det att elan-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

vändaren upptäckte eller borde ha upptäckt felet och han hade de uppgifter om distributionsnätsinnehavaren som behövdes för att framställa yrkandet.

Distributionsnätsinnehavaren ansvarar för ett fel gentemot en konsument, om inte distributionsnätsinnehavaren inom en skälig tid från det att han har fått kännedom om yrkandet meddelar konsumenten den minutförsäljare som är ansvarig för felet och som åtar sig att svara för det skadestånd eller det prisavdrag som blir följden av felet.

27 g §

Avbrott i elleveransen av skäl som beror på minutförsäljaren

Distributionsnätsinnehavaren får inte avbryta en elleverans av ett skäl som beror på minutförsäljaren innan distributionsnätsinnehavaren har meddelat elanvändaren att elleveransen kommer att avbrytas och skälet till detta. Distributionsnätsinnehavaren skall sörja för att en konsument levereras el under minst tre veckor efter att meddelandet har sänts.

Distributionsnätsinnehavaren får inte avbryta en elleverans till en elanvändare som omfattas av leveransskyldigheten innan elmarknadsmyndigheten med stöd av 21 § har utsett en ny minutförsäljare.

En elanvändare skall ersätta distributionsnätsinnehavaren för de skäliga kostnader som orsakats av en elleverans som avses i denna paragraf. Om elanvändaren och distributionsnätsinnehavaren inte har kommit överens om ersättningen, bestämmer elmarknadsmyndigheten ersättningens storlek.

27 h §

Avbrott i elleveransen av skäl som beror på elanvändaren

Elleveransen kan avbrytas, om elanvändaren i väsentlig grad har försummat att betala avgifterna till minutförsäljaren eller distributionsnätsinnehavaren eller annars väsentligt har brutit mot sina förpliktelser enligt avtalet. Innan elleveransen avbryts skall till elanvändaren sändas en skriftlig anmärkning om betalningsförsummelsen eller något an-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

nat avtalsbrott samt tidigast två veckor efter att anmärkningen har sänts en separat varning om att elleveransen kommer att avbrytas. Elleveransen får avbrytas tidigast fem veckor efter att avgiften har förfallit till betalning eller något annat avtalsbrott för första gången har meddelats elanvändaren och avtalsbrottet inte har avhjälpits i tid före den tidpunkt då elleveransen enligt varningen kommer att avbrytas.

Om försummelsen av betalningen har berott på elanvändarens betalningssvårigheter som han har råkat i till följd av en svår sjukdom, arbetslöshet eller någon annan särskild omständighet, huvudsakligen utan att själv vara orsak till dem, får elleveransen avbrytas tidigast två månader efter det datum då avgiften förföll till betalning.

Elleveransen till en byggnad som används som stadigvarande bostad eller till en del av en sådan får inte, om uppvärmningen är beroende av el, avbrytas trots obetalda avgifter under tiden från ingången av oktober till utgången av april innan fyra månader har förflutit från förfallodagen för den obetalda avgiften.

27 i §

Hävning av anslutningsavtal

Distributionsnätsinnehavaren har rätt att häva ett anslutningsavtal, om abonnenten väsentligt har brutit mot sina förpliktelser enligt anslutningsavtalet och avtalsbrottet inte har åtgärdats inom en skälig tid som distributionsnätsinnehavaren har meddelat skriftligen.

Distributionsnätsinnehavaren skall sända sin avtalspart ett skriftligt meddelande om hävningen av avtalet och i detta skall nämnas grunden för hävningen och den tidpunkt då avtalet upphör att gälla.

27 j §

Distributionsnätsinnehavarens rätt att häva ett elnätsavtal och minutförsäljarens rätt att häva ett elförsäljningsavtal

Distributionsnätsinnehavaren har rätt att häva ett elnätsavtal och minutförsäljaren ett elförsäljningsavtal, om

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1) elanvändaren väsentligt har brutit mot sina förpliktelser enligt avtalet och avtalsbrottet inte har åtgärdats inom en skälig tid som distributionsnätsinnehavaren eller minutförsäljaren har meddelat skriftligen, eller om

2) en elleverans till ett eldriftsställe som avses i avtalet har avbrutits på en sådan grund om vilken bestäms i 27 h § 1 mom. och avbrottet har pågått i minst en månad.

Ett elnätsavtal och ett elförsäljningsavtal får på grund av konsumentens dröjsmål med betalningen hävas endast i ett sådant fall som nämns i 1 mom. 2 punkten.

Utan hinder av vad som bestäms i 1 mom. får ett elnätsavtal och ett elförsäljningsavtal hävas genast, om elanvändaren har gjort sig skyldig till tillgrepp av el, uppsätlig skadegörelse på utrustning som försäljaren eller distributionsnätsinnehavaren ansvarar för eller till att ha brutit sigill som försäljaren har fäst.

Distributionsnätsinnehavaren eller på motsvarande sätt minutförsäljaren skall sända sin avtalspart ett skriftligt meddelande om hävningen av avtalet och i detta skall nämnas grunden för hävningen och den tidpunkt då avtalet upphör att gälla.

Från bestämmelserna i 1 mom. får avvikelser inte göras till nackdel för en elanvändare som omfattas av leveransskyldigheten.

44 §

Den som genom ett förfarande som står i strid med 9 § 2 mom. (anslutningsskyldighet), 10 § 1 mom. (överföringsskyldighet), 21 § 1 mom. (leveransskyldighet) eller 27 § (avbrott i elleveransen) orsakar någon annan skada är skyldig att ersätta skadan.

44 §

Den som genom ett förfarande som står i strid med 9 § 2 mom. (anslutningsskyldighet), 10 § (överföringsskyldighet), 21 § 1 mom. (leveransskyldighet) eller 27 h § (avbrott i elleveransen) orsakar någon annan skada är skyldig att ersätta skadan.

Denna lag träder i kraft den

Denna lag tillämpas också på de anslutningsavtal, elnätsavtal och elförsäljningsavtal som har ingåtts innan lagen träder i kraft.

Handels- och industriministeriets beslut av den 5 maj 1995 om anslutningsvillkor och elförsäljningsvillkor (781/1995) gäller fortfarande till den del det inte står i strid med bestämmelserna i denna lag, dock högst två år från den tidpunkt då denna lag träder i kraft. Handels- och industriministeriet kan under denna tid ändra beslutet. Sedan lagen

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

har trätt i kraft kan distributionsnätinnehavaren och minutförsäljaren på sina avtalsförhållanden tillämpa de allmänna avtalsvillkor som de har utarbetat med stöd av 9 § 3 mom. och 22 § 1 mom. i stället för villkoren enligt bilagorna 1 och 2 till beslutet.
